

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

_____ Тетяна КОСОВА

«_____» грудня 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

**ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
ОС «МАГІСТР»**

Тема: «Управління страховими резервами страхової компанії»

Виконав: Юлія ЗАЯЦЬ

Керівник: к.е.н. Олена РИБАК

Консультанти з окремих розділів пояснювальної записки:

перший розділ - к.е.н. Олена РИБАК

другий розділ - к.е.н. Олена РИБАК

третій розділ - к.е.н. Олена РИБАК

Нормоконтролер: старший викладач Наталія ЗАДЕРАКА

Київ 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітньо-професійна програма «Фінанси і кредит»

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри
_____ Тетяна КОСОВА
«02» жовтня 2023 р.

ЗАВДАННЯ

на виконання кваліфікаційної роботи

здобувача вищої освіти Заяць Юлії Анатоліївни

1. Тема кваліфікаційної роботи «Управління страховими резервами страхової компанії» затверджена наказом ректора від 22.08.2023 № 1445/ст.

2. Термін виконання роботи: з 25.09.2023 р. до 31.12.2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: нормативно-правова база, дані Державної служби статистики, Національного банку України, фінансова та статистична звітність ПАТ «СК «УСГ»

4. Зміст пояснювальної записки:

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИ РЕЗЕРВАМИ. РОЗДІЛ 2. ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИ РЕЗЕРВАМИ ПАТ «СК «УСГ». РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИ РЕЗЕРВАМИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

5. Перелік обов'язкового графічного (ілюстративного) матеріалу: ЛИСТ 1. Сутність страхових резервів страхової компанії як об'єкту аналізу. ЛИСТ 2. Фінансово-економічний паспорт СК «УСГ». ЛИСТ 3. Список найбільш ризикових страховиків за преміями. ЛИСТ 4. Список найбільш ризикових страховиків за ВИПЛАТАМИ. ЛИСТ 5. Аналіз фінансового стану страхової компанії «УСГ». ЛИСТ. 5. Аналіз технічних резервів страхової компанії «УСГ». ЛИСТ. 6. Аналіз показників рентабельності СК «УСГ». ЛИСТ 7. Прогнозовані показники росту рентабельності СК «УСГ». ЛИСТ 8. Шляхи удосконалення управління страховими резервами.

6. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Відмітка про виконання
1	Написання першого розділу кваліфікаційної роботи та надання його керівнику	25.09.2023 – 21.10.2023	
2	Написання та оформлення матеріалів другого розділу кваліфікаційної роботи і надання його керівнику	22.10.2023 – 18.11.2023	
3	Написання та оформлення матеріалів третього розділу кваліфікаційної роботи і надання його керівнику	19.11.2023 – 13.12.2023	
4	1. Узгодження кваліфікаційної роботи з науковим керівником. 2. Проходження нормоконтролю та перевірку на академічну доброчесність. 3. Отримання рецензії та відгуку на кваліфікаційну магістерську роботу. 4. Підготовка виступу.	14.12.2023 – 17.12.2023	
5	1. Переpletення кваліфікаційної роботи. 2. Подання кваліфікаційної роботи та супровідних документів секретарю ДЕК	18.12.2023 – 20.12.2023	

7. Консультанти з окремих розділів

РОЗДІЛ	КОНСУЛЬТАНТ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)	ПІДПИС, ДАТА	
		ЗАВДАННЯ ВИДАВ	ЗАВДАННЯ ПРИЙНЯВ
РОЗДІЛ 1	к.е.н. Олена РИБАК		
РОЗДІЛ 2	к.е.н. Олена РИБАК		
РОЗДІЛ 3	к.е.н. Олена РИБАК		

8. Дата видачі завдання: «22» вересня 2023 р.

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Олена РИБАК
(підпис керівника)

Завдання прийняв до виконання _____ Юлія ЗАЯЦЬ
(підпис здобувача)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до випускної роботи: «Управління страховими резервами страхової компанії»: 88 с., 15 табл., 11 рис., 58 літературних джерел.

Мета випускної роботи: оцінка страхових резервів страхової компанії «УСГ» та дослідження шляхів підвищення ефективності управління страховими резервами, зокрема в умовах воєнного часу..

Об'єктом дослідження є процес ефективного управління страховими ресурсами СК.

Предмет роботи – це теоретичні, методичні та науково-практичні аспекти, що стосуються методів підвищення результативності управління страховими резервами у страховій компанії.

Методи дослідження. В основі випускової роботи лежить діалектичний підхід, що означає дослідження взаємозв'язків, що постійно змінюються. Крім того, було використано загальнонаукові методи емпіричного та теоретичного дослідження, такі як аналіз, синтез, логічне узагальнення, систематизація, методи порівняння та групування, методи статистичного аналізу і графічний метод.

Результати та висновки даної випускової роботи рекомендується використовувати для проведення подальших наукових досліджень та у практичній діяльності страхової компанії.

СТРАХОВІ РЕЗЕРВИ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, ЛІКВІДНІСТЬ, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, УПРАВЛІННЯ, СТРАХОВА КОМПАНІЯ, РИЗИКИ.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

КМУ – Кабінет Міністрів України

МФУ – Міністерство фінансів України

НБУ – Національний банк України

НП(С)БО – Національне положення (стандарт) бухгалтерського облік

ОЗ – Основні засоби

ПАТ – Публічне акціонерне товариство

ПРАТ – Приватне акціонерне товариство

СК – Страхова компанія

УСГ – Українська страхова група

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1.....	11
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИ РЕЗЕРВАМИ	11
1.1. Сутність страхових резервів, особливості їх застосування	11
1.2. Нормативно – правові основи управління резервами страхових компаній в Україні.....	15
1.3. Принципи та механізми управління резервами страхових компаній ..	17
Висновки до розділу 1.....	22
РОЗДІЛ 2.....	24
ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИ РЕЗЕРВАМИ ПАТ «СК «УСГ»	24
2.1. Фінансово-економічний паспорт ПАТ «СК «УСГ».....	24
2.2. Оцінка фінансового стану ПАТ «СК «УСГ».....	29
2.3. Аналіз ефективності управління страховими резервами ПАТ «СК «УСГ»	41
Висновки до розділу 2.....	52
РОЗДІЛ 3.....	54
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИ РЕЗЕРВАМИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ.....	54
3.1. Пропозиції з удосконалення управління страховими резервами страхових компаній України	54
3.2. Удосконалення управління страховими резервами ПАТ «СК «УСГ» ...	61
3.3. Оцінка економічного ефекту від удосконалення управління страховими резервами ПАТ «СК «УСГ».....	67
Висновки до розділу 3.....	71
ВИСНОВКИ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
ДОДАТКИ.....	81

ВСТУП

Актуальність теми випускної роботи. Страхові компанії відіграють ключову роль в економічних процесах в Україні. Накопичення значних фінансових ресурсів у цих компаній для забезпечення відповідного фінансового покриття своїх зобов'язань створює потребу у керуванні цими ресурсами. Особливості управління страховими резервами пов'язані з ризикованим характером їхньої діяльності, ймовірністю настання страхових подій та невизначеністю обсягів страхового відшкодування.

Керування страховими резервами дозволяє вчасно реагувати на зміни у зовнішньому середовищі та внутрішньому стані страховика, забезпечуючи формування збалансованого страхового портфеля як основи стабільного фінансового стану страхової компанії.

Але зміни в економічних умовах призводять до нових викликів, розв'язання яких визначає стійкість і ефективність страхового ринку. Серед цих завдань особлива увага потрібна для ефективного управління страховими резервами страховиків. Однак питання формування фінансових ресурсів страховиків в умовах розвитку ринкової економіки є недостатньо розробленим. Методичне обґрунтування ефективного управління страхових резервів, враховуючи прибутковість страхової діяльності та інше, також потребує наукового обґрунтування. Вирішення цих проблем вимагає комплексного підходу, що забезпечує ефективність управлінських заходів, підвищує платоспроможність компанії та ефективність захисту майнових інтересів страхувальників. Необхідність ефективного управління страховими резервами на банківському і страховому ринках обумовила актуальність теми дослідження.

Метою роботи є оцінка страхових резервів страхової компанії та дослідження шляхів підвищення ефективності управління ними в умовах воєнного часу.

Мета обумовила поставлення наступних *завдань*:

- проаналізувати визначення поняття «страхові резерви»;
- дослідити нормативно-правові основи управління резервами СК;
- розглянути концептуальні принципи управління страховими резервами
- СК у сучасних умовах;
- розглянути фінансово-економічний паспорт ПАТ СК «УСГ»;
- зробити аналіз формування страхових резервів СК «УСГ»;
- проаналізувати використання страхових резервів, зокрема в умовах воєнного часу;
- оцінити фінансовий стан СК «УСГ»;
- дослідити особливості управління страховими резервами СК в умовах воєнного стану.

Об'єкт дослідження є теоретичні, методичні та науково-практичні аспекти, що стосуються методів підвищення результативності управління страховими резервами.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та науково-практичні аспекти, що стосуються методів підвищення результативності управління страховими резервами СК «УСГ».

У роботі були застосовані наступні *методи дослідження*. Розписати конкретно в якому підрозділі який саме метод було використано. Досягнення основної мети даної дипломної роботи і виконання поставлених завдань проводилися за рахунок використання наступних методів, а саме: діалектичного – для систематизації базових понять та категорій (п. 1.1, п. 1.3), систематизації – при обґрунтуванні нормативно-правового забезпечення управління страхових резервів страховими компаніями (п. 1.2), статистичний – при вивченні конкурентоспроможності та місця СК «УСГ» на страховому ринку України (п. 2.1), фінансового аналізу – при дослідженні головних фінансових показників та результатів страхової діяльності СК «УСГ» (п. 2.2), доходний, порівняльний та витратний – при оцінці вартості відтворення будівель та споруд (п. 2.3) індукції та дедукції – для покращення ефективного

управління страховими резервами під час та у післявоєнний період (п. 3.1), порівняльний – при визначенні шляхів підвищення ефективності формування та використання страхових резервів (п. 3.2), системний – в процесі оцінки економічного ефекту від удосконалення управління страховими резервами СК «УСГ»(п. 3.3), тощо.

Основні ідеї та висновки, які слугували *інформаційною базою* випускної роботи, були засновані на академічних роботах та публікаціях науковців як у вітчизняній, так і у міжнародній економічній галузі, спеціалізованих на оцінці управління страховими резервами страхових компаній. Використані законодавчі акти, нормативи, статистичні дані з офіційних джерел і фактичні дані стали підґрунтям, з якого виходили у цьому дослідженні.

Практичне значення одержаних результатів. Робота та наведене дослідження можуть бути використані у подальших дослідженнях вивчення страхових резервів страховика та у покращенні управління страховими резервами у СК «УСГ».

Апробація результатів випускної роботи. Результати, викладені у даній роботі, пройшли апробацію та були схвалені на III Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток економіки та бізнес-адміністрування: наукові течії та рішення» (м. Київ, НАУ, 2023).

Структура, зміст та обсяг випускної роботи. Випускна робота складається з таких основних частин як вступ, три розділи з підрозділами (в кожному по три), висновки (загальні та до кожного розділу), список використаних джерел, а також додатки. Основний текст роботи викладений на 88 сторінках друкованого тексту. Також сюди належать 15 таблиць, 11 рисунків та 4 додатки на 8 сторінках. Крім того, список використаних у роботі джерел складається із 58 найменувань, що розміщуються на 6 сторінках.

Публікації здобувача за темою кваліфікаційної роботи:

1. Антипенко Н.В., Шубіна І.О., Заяць Ю.А. Аналіз ефективності управління фінансовою діяльністю страхових компаній України.

Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Київ, 2023. Вип. 5 (139). С. 16-22. [5]

2. Рибак О. М., Заяць Ю. А. Дослідження страхового ринку України в період дії воєнного стану. III Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток економіки та бізнес-адміністрування: наукові течії та рішення». Київ, 2023. Вип. 7 (145). С. 18-23. [48]

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИ РЕЗЕРВАМИ

1.1. Сутність страхових резервів, особливості їх застосування

Головними страховиками, що можуть виконувати страхову діяльність в межах України, виступають фінансові установи, що існують у формі повних, акціонерних, командитних товариств або товариств з додатковою відповідальністю відповідно до Закону України "Про господарські товариства". Включаючи те, що в кожній такій установі має бути, щонайменше три члени, а також інші особливості, які визначені законодавством. учасників кожної такої фінансової установи повинно бути не менше трьох, і інші особливості, визначені законодавством. Крім того, вони повинні отримати ліцензію на проведення страхової діяльності відповідно до встановленого порядку. Також до цієї категорії входять постійні представництва у формі філій іноземних страхових компаній, які зареєстровані Уповноваженим органом відповідно до законодавства України та отримали ліцензію на проведення страхової діяльності. Фінансові установи, створені за кордоном і мають ліцензію на страхову діяльність відповідно до законодавства іноземних держав, в яких вони зареєстровані, вважаються страховиками-нерезидентами [10].

Як вважає Вовчак О.Д., страховики утворюють страхові резерви для того, щоб забезпечити майбутні виплати страхового відшкодування та страхових сум, залежно від видів страхування [14].

Із Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг «Положення про обов'язкові критерії та нормативи достатності, диверсифікованості та якості активів страховика» від 23.02.2016 р. № 396 випливає, що величина, що визначає фінансову оцінку обов'язків страховика за угодами страхування (перестраховування), розрахована згідно із вимогами законодавства для того,

щоб забезпечити майбутні страхові виплати незалежно від виду страхування [29].

У своїх наукових роботах Шірінян Л.В., визначав, що потік, який ґрунтується на ризиковому та ймовірному характері руху коштів, виявляє ймовірність виникнення невідповідності між обсягом сформованого резерву та необхідністю виплати страхового відшкодування під час формування та використання страхового фонду [53].

На думку Мамонової Г.В. частина страхових премій, яка надійшла від угод страхування та зарезервована, формується відповідно до видів страхування для забезпечення гарантії майбутніх виплат страхових сум та відшкодувань [28].

Денисова Н.П. вважає, що фінансові ресурси, які формуються страховиками для гарантування майбутніх виплат страхових сум та відшкодувань страхувальникам залежно від видів страхування (перестраховування), отримуються шляхом відрахувань до 50% від страхових внесків за ці види страхування та від доходів, отриманих від розміщення тимчасово вільних коштів. Формуються засобами страхових внесків, враховуючи різноманітні види страхування та терміни дії угоди страхування [23].

Відображають поточний обсяг зобов'язань страховика за угодами страхування, які він уклав із страхувальниками на даний момент.

Визначає розмір зобов'язань страховика перед страхувальниками за активними страховими угодами на дату звіту.

Категорія, яка відображає обсяг фінансових ресурсів, що наразі не погашені страховиком щодо страхових виплат.

Страхові компанії відіграють досить важливу роль серед усіх небанківських фінансових установ. Страхові компанії та банківські установи ведуть неабияку конкуренцію на фінансовому ринку, що є досить неоднозначним явищем. Їх суперництво полягає у тому, що дані установи пропонують альтернативні фінансові інструменти (страхові поліси та

депозити) для залучення фінансових ресурсів населення та підприємств. Крім того, банківські установи пропонують населенню нові послуги, що дають доходи, великою частиною яких є комісійні надходження від продажу страхових продуктів. Загострення суперництва між цими установами сприяє їхньому розвитку та розширенню напрямів їхньої діяльності саме у співробітництві та інтеграції. Тому необхідність посилення співробітництва на страховому та банківському ринках підтверджує актуальність теми дослідження.

Основна характеристика фінансів страховиків полягає у виділенні страхових резервів зі складу залученого капіталу в умовах безперервного укладання договорів страхування, а також виконання постійних страхових виплат. Це важливий елемент їхньої фінансової стратегії, що забезпечує стабільність та надійність функціонування на ринку страхування. Метою формування страхових резервів є гарантування можливості виконання страховими компаніями майбутніх виплат, пов'язаних з настанням страхових подій, відповідно до умов укладених договорів страхування та перестрахування. Важливим елементом в управлінні страховими резервами є розуміння та врахування теорії ймовірностей. Згідно з цією теорією, страхові об'єкти можуть бути піддані ризикам в різний час та на різних територіях. Це означає, що страховик повинен приділяти увагу не лише ймовірності настання події, але й визначенню можливого ризику в різних сценаріях. Величина страхових виплат, яку страховик зобов'язаний виконати при страховому випадку, визначається страховою сумою, встановленою в умовах договору страхування. Ця величина може варіювати в межах страхової суми відповідно до умов договору. Такий підхід дозволяє страховим компаніям ефективно управляти фінансовими ресурсами та забезпечувати фінансову стійкість у разі великих страхових подій [5].

Основним принципом розрахунку страхових резервів є оцінка невиконаних зобов'язань страховика. Мета у кожного виду резерву своя, але

всіх їх об'єднує одне призначення – забезпечити фінансові гарантії відповідно до договорів страхування.

Відповідно до цього принципу, джерело формування спеціального економічного регламенту страхових резервів здійснюється за рахунок коштів, які надходять від страхувальника у вигляді страхових премій. Ці кошти не належать клієнту і можуть бути в його розпорядження лише на час дії договору страхування [3].

Обсяг та склад страхових резервів суттєво піддається впливу інфляції, яка знецінює їх. Рівень цього впливу прямо корелює з дефініцією відповідальності відповідно до договору. Збільшення тривалості дії договору страхування призводить до збільшення ризику знецінення майбутніх виплат, які обмежені страховою сумою. Разом з цим фактор інфляції прямо впливає на баланс страхового портфеля.

Для великих ризиків важливо мати значні страхові резерви. Зазвичай ці резерви утворюються за довгий період часу і до виникнення страхового випадку можуть стати недостатніми, враховуючи темпи інфляції [4, с.397].

Кошти, які складають страхові резерви, зобов'язані бути розміщеними із врахуванням таких критеріїв як диверсифікованість, ліквідність, прибутковість, безпека і повинні бути представлені різними активами, наприклад [44]:

- нерухоме майно;
- цінні папери, що держава емітує;
- грошові кошти на розрахунковому рахунку;
- права вимоги до перестраховиків;
- валютні вкладення згідно з валютою страхування;
- банківські вклади (депозити);
- акції, облігації;
- банківські метали;
- готівка в касі в обсягах лімітів залишків каси, встановлених Національним банком України;

- інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України;

- кредити страхувальникам – громадянам, які уклали договори страхування життя, обмежені викупною сумою на момент видачі кредиту та під заставу цієї суми. Умови надання кредиту визначають, що кредит може бути виданий не раніше, ніж через один рік після набрання чинності договором страхування та на строк, який перевищує період до закінчення дії договору страхування;

- банківські вклади депозити.

Кошти, що надходять до резерву страхування життя, можуть бути використані для надання тривалих кредитів на будівництво житла, включаючи індивідуальних забудовників відповідно до процедури встановленої Кабінетом Міністрів України. Страховики не мають права займатися іншими формами кредитної діяльності [5, с. 124].

1.2. Нормативно – правові основи управління резервами страхових компаній в Україні

Оновлена редакція Закону України «Про страхування» дає визначення страховику як фінансовій установі або філії страховика-нерезидента, які мають право здійснювати діяльність зі страхування на території України. Страхова група – це небанківська фінансова група, у якій страховики здійснюють переважну діяльність. До складу цієї групи належать страховик (який також є контролером) та два або більше страховики-резиденти, інші фінансові установи, що мають спільного контролера. Відповідно до ознаки резидентності до складу страхової групи можуть належати українські та/або іноземні та/або асоційовані юридичні особи, що мають бути фінансовими установами [44].

Сьогодні найбільш популярними формами інтеграції банківських та страхових установ є передача страховикам банківських ризиків, а також

активна реалізація страхових продуктів у банківських відділеннях. У процесі взаємодії страхові компанії та банки виконують такі функції, як капіталізація та хеджування ризиків. Це сприяє взаємним вигодам для обох сторін, в результаті чого виникає так званий синергетичний ефект. Злиття та поглинання, використання послуг один одного, домовленість щодо спільної реалізації фінансових продуктів є формами їхньої інтеграції. Крім того, існують також форми дезінтеграції банків і страховиків. Ними є недостатня фінансова культура, недосконале правове регулювання щодо співпраці та інтеграції між страховиками та банками, мала мотивація працівників банківських установ при продажі страхових продуктів.

Для того щоб здійснювати страхові виплати, страхова компанія мусить мати особливі фінансові ресурси, існування яких запевняє виконання зобов'язань перед страхувальниками. Відповідно до ст. 30 Закону України «Про страхування» страховики мають дотримуватися умов забезпечення фінансової стійкості, включаючи створення достатніх страхових резервів для майбутніх виплат страхових сум і страхових відшкодувань. Юридичний статус страхових резервів напряду пов'язаний із обов'язком страховика стосовно поточних виплат та обов'язком, який стосується періодів у майбутньому [44].

Страхові резерви можуть бути поділені на резерви із страхування життя і технічні резерви. Відповідно до вище зазначеного Закону, страхові компанії мають зобов'язання вести облік та формувати такі технічні резерви (для різних видів страхування, за винятком страхування життя) [44]:

- збитків, які включають зарезервовані, але ще несплачені суми страхового відшкодування, відповідно до вимог страхувальників;
- резервів незароблених премій, що охоплюють частини надходжень від сум страхових внесків (премій) та відповідають страховим ризикам, які залишаються актуальними на конкретну дату.

Отже, базовим елементом розрахунку страхових резервів є оцінка не здійснених фінансових зобов'язань страховика. Мета у кожного виду резерву

своя, але всіх їх об'єднує одне призначення – забезпечити фінансові гарантії відповідно до договорів страхування.

1.3. Принципи та механізми управління резервами страхових компаній

Остання фінансова криза підтвердила, ще фінансовий сектор приймає удар найпершим. З урахуванням того, що під час діяльності компаній фінансового сектору, головним її інструментом є фінансові ресурси, то головною сферою зацікавлення у системі забезпечення буде капітал цих компаній, або, конкретніше методи його управління.

Однією з ключових задач, що слід вирішити при створенні системи управління капіталом, це визначення потрібних обсягів капіталу, оцінка ризиків втратити його, принципи розміщення.

Термін «страхові резерви» означає, частину страхового фонду, що формується згідно з різними видами страхування для забезпечення гарантування страхових сум та майбутніх страхових виплат. Важливо зауважити, що термін «страхові резерви» підпорядковується категорії «фінансові ресурси» [27].

На думку Рабого О.С. [45] для оптимізації процесу організації страхових резервів з метою забезпечити фінансову непохитність страхових компаній, потрібно розглядати наступну модель системи управління страховими резервами, яка має містити в собі 4 позиції: управління ризиком, керування процесом накопичення грошових ресурсів, процесом контролю та процесом заощадження.

Блок I виконує свою головну функцію – обґрунтування вибору методики обчислення страхових резервів і розрахунку і визначення їх розміру в залежності від видів, таких як резерв незароблених премій, резерв збитків тощо (рис. 1.1).

Головною функцією блока II це керування ризиком через передачу частини ризику в перестраховування та впровадження профілактичних заходів (рис. 1.1).

Блок III призначений для управління ощадно-накопичувальним процесом (рис. 1.1).

Блок призначений IV за здійснення над процесом формування та використання коштів страхових резервів, враховуючи фінансову стійкість страхової компанії (рис. 1.1).

Тобто Рабій О.С. вважає, що головним призначенням страхових резервів полягає в здійсненні функцій управління ризиків та контролю за найефективнішим використанням засобів, що знаходяться в страхових резервах.

Таким чином, ефективне управління страховими резервами дає можливість вчасно звертати увагу на зміни, внутрішнього стану і зовнішнього середовища страховика і організувати основу для стабільного фінансового положення страхової компанії через створення збалансованого страхового портфеля.

Проте на фінансове становище страхових компаній, за винятком внутрішніх факторів, що розглядалися, великий вплив мають також зовнішні фактори, які потребують ретельного аналізу.

Такі аспекти повинні бути враховані під час організації страхових резервів компанії. Серед зовнішніх факторів слід виділити:

- соціальний (рівень довіри населення до страхових організацій, рівень страхової культури у суспільстві, менталітет страховиків);
- політичний (податкова політики, міжнародна інтеграція та глобалізація, страхова, вплив влади на діяльність страхових організацій);
- правовий (судові механізми захисту прав суб'єктів страхування, порядок ліцензування та атестації суб'єктів страхування страхове, податкове та цивільне законодавство) [17].

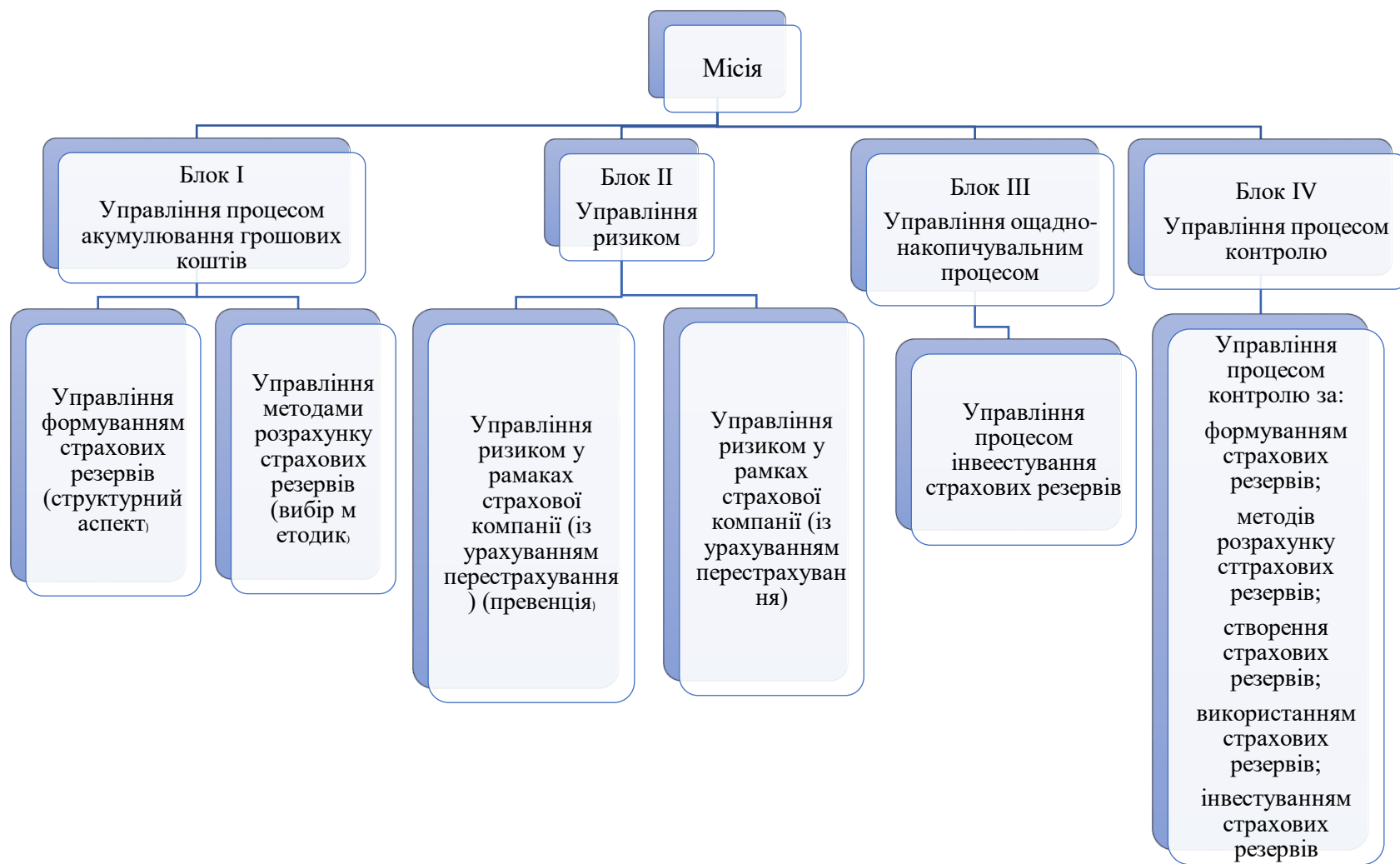

Рис. 1.1. Система управління страховими резервами

Джерело: розробка автора за даними [15]

Також серед зовнішніх факторів виділяють і економічний (коливання курсів валют, інвестиційний клімат, макроекономічні показники розвитку країни, рівень конкуренції на світовому ринку) [17].

З метою зменшення впливу ризиків, що виникають через зовнішні фактори, важливо створювати особливі резерви для захисту від цих зовнішніх ризиків, наприклад:

- Резерв для покриття витрат, що виникають внаслідок інфляційних процесів.
- Резерв для покриття витрат, що виникають зі змінами в діловій активності.

Українські страховики мусять звернути увагу, щодо розміщення страхових резервів, на міжнародний досвід, зокрема досвід Європейського Союзу, які успішно пережили попередню кризу. Основним принципом їхньої інвестиційної стратегії був консервативний підхід, де основний акцент робився на розміщенні страхових резервів у готівкових коштах та високоліквідних фінансових активах.

Слід відзначити, що українські страховики в попередньому періоді перед кризою вклали кошти у фінансові активи з високим рівнем ризику.

Управління грошовими ресурсами для українських страховиків може бути оптимізоване шляхом переходу до більш різноманітної моделі розміщення ресурсів, що суттєво зменшить ризик втрати вартості капіталу.

У дослідженні відзначено необхідність конкретного визначення мети страхових резервів, а особливо фонду попереджувальних заходів. Впровадження такого фонду і використання його коштів має потенціал зменшити ймовірність страхових подій, тому що ці кошти страхові компанії можуть використовувати для проведення заходів з превентивної спрямованості, таких як протипожежні заходи або поліпшення стану природоохоронних об'єктів з одного боку. З іншої сторони можливість зменшення бази оподаткування на розмір витрат фонду попереджувальних заходів за державними програмами може стимулювати страховики формувати

та розширювати такі фонди. Важливо зауважити, що кошти цього фонду повинні бути призначені виключно для конкретних цілей. Впровадження такого фонду також відкриває можливості для перегляду існуючих страхових тарифів. Податкова система повинна стимулювати страхові організації до ефективного використання фінансових ресурсів, а не обмежувати їхні інтереси. Збір податків повинен сприяти не лише доходній частині бюджету, але й стимулювати та регулювати фінансово-господарську діяльність страхових організацій [13].

Інвестиційну активність страхової компанії можна визначити як розміщення вільних коштів з метою отримання прибутку через інвестиційні доходи. Це додаткове джерело прибутку для страховика, яке доповнює прибуток, зароблений на проведенні страхових операцій. Інвестування в прибуткові активи дозволяє знизити базову ставку доходу, що враховується у визначенні тарифів, що в свою чергу призводить до зниження страхових тарифів, що користується інтересом як для страховиків, так і для страхувальників [6].

Страхова компанія має свободу визначати свою стратегію інвестування, але щодо розміщення коштів страхових резервів вона повинна дотримуватися законодавчих норм, що стосуються повернення та ліквідності інвестицій. Це орієнтує на забезпечення ефективності та надійності розміщення вільних коштів, що впливає не лише на прибуток страховика, але й на його фінансову стабільність.

Страхова компанія самостійно обирає свою стратегію інвестування для розміщення власних та страхових резервів. При цьому важливо враховувати взаємозв'язок між ризиком і доходом, що передбачає принцип різноманітності вкладень. Отже, частину коштів можна направити в менш дохідні та менш ризиковані інвестиції, тоді як інша частина може бути вкладена у високодохідні, але більш ризиковані активи. Такий підхід розподілить інвестиційний ризик між різними типами вкладень і сприятиме стійкості інвестиційного портфеля страховика [30, с. 55].

Висновки до розділу 1

Враховуючи усе вищезгадане, зробимо наступні висновки.

1. Термін «страхові резерви» означає, частину страхового фонду, що формується згідно з різними видами страхування для забезпечення гарантування страхових сум та майбутніх страхових виплат. Важливо зауважити, що термін «страхові резерви» підпорядковується категорії «фінансові ресурси».

2. Основна характеристика фінансів страховиків полягає у виділенні страхових резервів зі складу залученого капіталу в умовах безперервного укладання договорів страхування, а також виконання постійних страхових виплат.

3. Здійснення страхування передбачає спочатку внесення страхової премії, а після визначеного періоду – надання страхової послуги у вигляді виплати страхової суми або страхового відшкодування.

4. Зазвичай моменти сплати страхових премій та виплати страхового відшкодування не співпадають, що дозволяє страховикам накопичувати значні кошти у формі страхових резервів.

5. Розмір цих резервів у будь-який момент повинен бути достатнім для виконання зобов'язань страховика за умовами страхових угод, що є обов'язковою умовою для забезпечення фінансової стійкості страховика, а отже, і захисту майнових інтересів страхувальників.

6. Таким чином, страхові резерви призначені для забезпечення виконання зобов'язань страховика з подальшими виплатами страхових сум і страхового відшкодування, що сприяє підвищенню надійності та фінансової стійкості страхової компанії.

7. При організації страхових резервів компанії слід виділити такі зовнішні фактори як соціальні, політичні, правові, а також економічні. Це допоможе зменшити вплив даних ризиків на страхові резерви.

8. Щодо інформаційного забезпечення страхових резервів страхової компанії, то туди належать баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал та інші статистичні дані. Вони допомагають аналізувати динаміку коштів зі страхових резервів, а також можливі перспективи отримання прибутку тощо.

9. Основним законом, що регулює страхову діяльність є Закон України «Про страхування».

РОЗДІЛ 2
ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИМ
РЕЗЕРВАМИ ПАТ «СК «УСГ»»

2.1. Фінансово-економічний паспорт ПАТ «СК «УСГ»»

Страхова компанія УСГ є відомою та сучасною сьогодні у всій країні, вона надає різноманітні послуги зі страхування. Іноземний капітал компанії становить 100%. Спочатку була заснована як СК «Напарс» 24.04.2000 року. Директором є Нельга Павло Олександрович. Статутний капітал складає 278 659,5 тис. грн (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Фінансово-економічний паспорт СК «УСГ»»

Критерій	Значення СК «УСГ»
1	2
Повне найменування юридичної особи	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «СТРАХОВА КОМПАНІЯ «УКРАЇНСЬКА СТРАХОВА ГРУПА»
Скорочена назва	ПАТ «СК «УСГ»
Статус юридичної особи	Не перебуває в процесі припинення
Код ЄДРПОУ	30859524
Дата реєстрації	02.08.2002
Уповноважені особи	Нельга Павло Олександрович Вертай Олександр Миколайович Федотова Олена Станіславівна
Розмір статутного капіталу	278 659 500 грн
Організаційно-правова форма	Закрите акціонерне товариство

1	2
Форма власності	Приватна
Види діяльності	65.12 Інші види страхування, крім страхування життя 65.20 Перестраховання 66.21 Оцінювання ризиків та завданої шкоди 66.22 Діяльність страхових агентів і брокерів 66.29 Інша допоміжна діяльність у сфері страхування та пенсійного забезпечення
Контактна інформація	<u>+38 (044) 206-65-45</u> <u>+38 (044) 237-02-78</u>

Джерело: розробка автора за даними [33]

ПАТ СК «УСГ» належить до першої десятки страховиків в Україні за своїми фінансовими показниками, що безумовно вказує на її незалежність, стабільний розвиток та високу конкурентоспроможність на страховому ринку України [33].

У 2008 році компанія стала частиною Vienna Insurance Group, яка лідирує на ринках Австрії, Центральної та Східної Європи. Це посприяло підвищенню довіри до компанії з боку населення та дозволило надавати послуги на вищому рівні, що і є головною метою компанії – завжди надані якісні послуги клієнтам та взяті до уваги усі потреби.

Основні риси компанії наступні:

- визнання на вітчизняному страховому ринку;
- висока репутація серед конкурентів;
- дотримання правил ділової етики;
- сприяння розвитку ефективного бізнесу;
- надання високоякісних послуг;
- внесок в економіку держави [33].

Основна зареєстрована економічна діяльність УСГ – страхування, але це не страхування життя. На додаток до основної діяльності, компанія займається

перестраховуванням, діяльністю страхових агентів та брокерів, а також пенсійним забезпеченням.

Тобто УСГ надає такі послуги своїм клієнтам як:

- страхування автомобілів та цивільної відповідальності водіїв;
- медичне та особисте страхування;
- страхування майна юридичних і фізичних осіб;
- страхування різних типів відповідальності.

Страхова компанія володіє 30 ліцензіями на добровільне та обов'язкове страхування, що надає їй змогу забезпечувати страховий захист клієнтам майже у всіх галузях життя.

До широкої мережі УСГ належать вже більше 80 дочірніх представництв, розташованих по всій країні. Ці підрозділи працюють з допомогою 450 працівників. Крім того, УСГ належить та бере активну участь у діяльності Моторного страхового бюро.

З великою мережею по всій Україні та співпрацею з численними партнерами (такими як ПАТ «Кредобанк», АТ «ОТП Банк», ВАТ «Ощадбанк», АТ «Райффайзен Банк Аваль», ПАТ «Ідея Банк», ПАТ «Альфа Банк», Porsche Finance Group Ukraine, ПРАТ СК «Княжа Лайф Вієнна Іншуранс Груп» тощо), включаючи великі банки, УСГ є значущим українським гравцем на ринку страхування. Компанія також взаємодіє з такими партнерами Європейського Союзу: Hannover Re (з Німеччини), Vienna Insurance (з Австрії), Polish Re та VIG Re (з Польщі).

Розглянемо також організаційну структуру, що є типовою та базовою для страхової компанії (рис. 2.1). Більшість компаній мають розгалужену мережу філій, дирекцій, представництв та відділень.

З досвіду інших країн відомо, що існує три системи організації роботи страхових компаній з філіями, а саме централізована, децентралізована та регіональна системи. Кожна з них має свої плюси та мінуси. Зокрема, на вибір системи роботи впливають певні обставини.

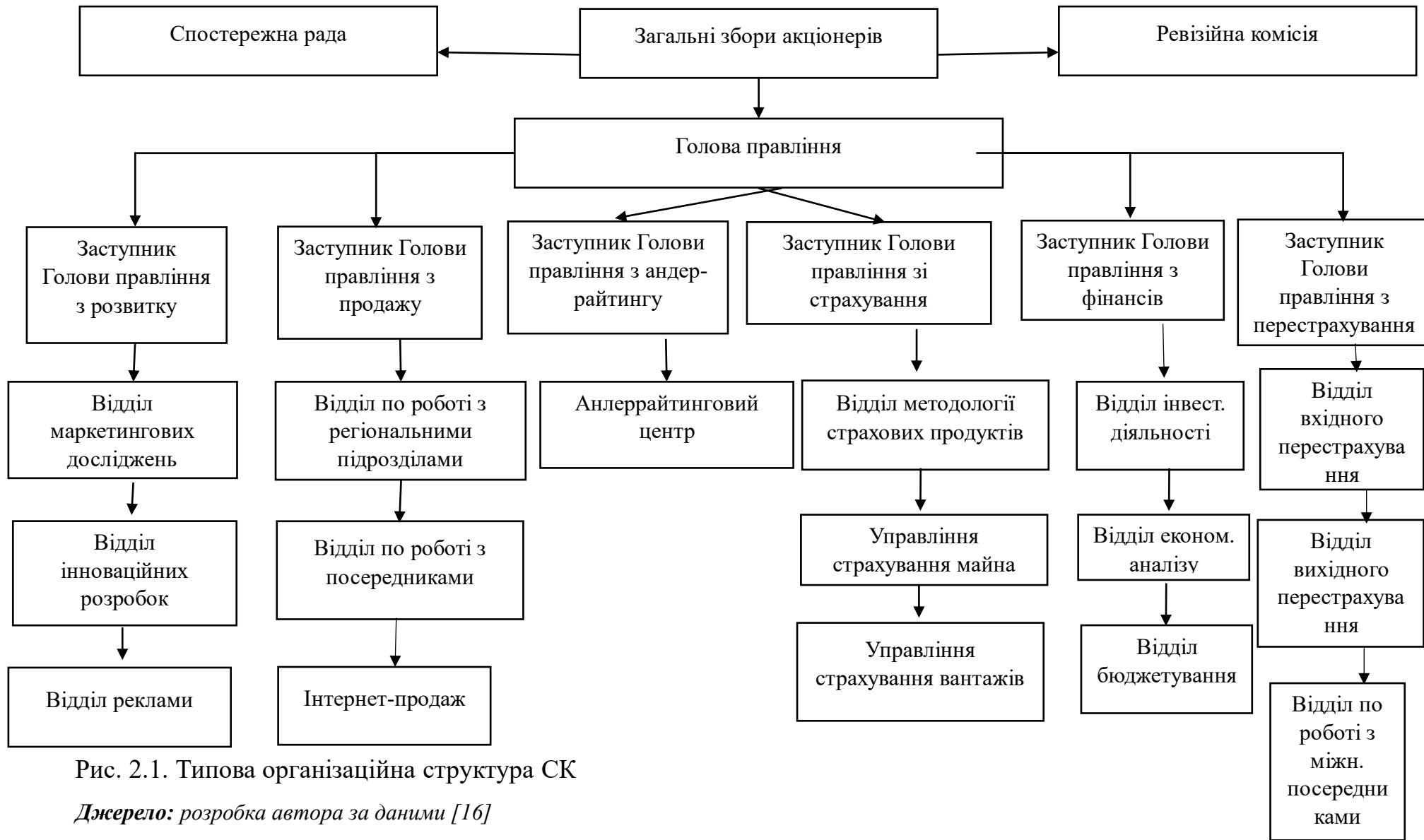

Рис. 2.1. Типова організаційна структура СК

Джерело: розробка автора за даними [16]

Враховуючи різні критерії при оцінці рейтингів страхових компаній на національному ринку, можна зробити висновок, що СК «УСГ» утримує вагому позицію. Дані були зібрані та аналізовані за 3 квартали 2023 року журналом Insurance TOP (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

**ТОП-10 найбільших ризикових страховиків за преміями,
3 квартали 2023 року**

№	Страхові компанії	Премії, тис. грн.
1	ARX	2 759 944
2	ТАС СГ	2 542 203
3	УНІКА	2 380 917
4	УСГ	2 242 893
5	VUSO	2 005 184
6	ІНГО	1 993 392
7	Арсенал Страхування	1 599 612
8	Княжа	1 464 147
9	Universalna	1 462 487
10	PZU Україна	1 314 354

Джерело: розробка автора за даними [2]

УСГ також займає перше місце у списку найбільших ризикових страховиків з виплат. Дані також були взяті за 9 місяців 2023 року (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

**ТОП-10 найбільших ризикових страховиків за виплатами,
3 квартали 2023 року**

№	Страхові компанії	Виплати, тис. грн.
1	2	3
1	УСГ	1 065 724
2	УНІКА	999 389
3	ARX	988 538
4	ТАС СГ	933 208
5	ІНГО	822 570
6	Арсенал Страхування	688 815

1	2	3
7	VUSO	679 941
8	PZU Україна	484 816
9	Universalna	473 260
10	Княжа	438 383

Джерело: розробка автора за даними [2]

Страхові виплати та відшкодування, які були видані клієнтам за три квартали 2023 року, становили 11,1 млрд грн.

2.2. Оцінка фінансового стану ПАТ «СК «УСГ»

Діяльність майже кожної компанії напряму пов'язана із використанням основних засобів, які визначають можливості та потужності бізнесу. Тому доцільним буде перевірити технічний стан основних засобів СК «УСГ», забезпеченість ними та їхній вплив на суму прибутку, який отримує компанія внаслідок своєї діяльності.

Оцінка структури цих активів здійснюється відповідно до їх складу. Тому на оцінку ОЗ впливають такі чинники, як виробнича сфера, специфіка виробничих процесів, шляхи організації виробництва тощо.

Нижче проаналізовано основні показники щодо ефективності та використання ОЗ, зокрема для страхової компанії.

Таблиця 2.4 та рисунок 2.2 відображають склад та структуру основних засобів, які є у власності СК «УСГ».

Аналізуючи дані показники, ми бачимо, що сума основних засобів у 2022 році знизилася у порівнянні з попередніми роками. Зокрема на 7 863 тис. грн порівняно з 2020р. та на 13 386 тис. грн порівняно з 2021р. Зрозуміло, що це пов'язано із введенням воєнного стану в Україні. Більшість інших показників у 2022 році, хоча й мають незначні відхилення, але й ті у сторону спаду.

Склад та структура основних засобів СК «УСГ»

Група ОЗ	2020р.		2021р.		2022р.		Абсолютне відхилення, %	
	Первіс на вартість, тис. грн	Питом а вага, %	Первіс на вартість, тис. грн	Питом а вага, %	Первіс на вартість, тис. грн	Питом а вага, %	2021/2020	2022/2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Всього ОЗ	68 663	100	74 186	100	60 800	100	0	0
У тому числі:	19 566	28,49	19 566	26,37	19 566	32,18	-2,12	5,81
- будинки, споруди та передавальні пристрої								
- машини та обладнання	19 664	28,64	24 793	33,42	18 044	29,68	4,78	-3,74
- транспортні засоби	15 874	23,12	15 711	21,18	15 898	26,15	-1,94	4,97
Інші основні засоби	13 559	19,75	14 116	19,03	7 292	11,99	-0,72	-7,04

Джерело: розробка автора за даними [33]

Рис. 2.2. Діаграма складу та структури ОЗ СК «УСГ»

Джерело: розробка автора за даними [33]

Також було розглянуто основні коефіцієнти зносу та придатності основних засобів. Дані показники допомагають визначити загальний технічний стан ОЗ (табл. 2.5 та рис. 2.3).

Коефіцієнт зношування вказує на частку основних засобів (ОЗ), яка використовується для виробництва готової продукції. Тому, чим менше ця величина, тим кращий стан устаткування. Коефіцієнт придатності, натомість, показує, яка частина ОЗ може бути ефективно використана, отже, цей показник повинен зростати. Коефіцієнт оновлення вказує на частину ОЗ, яка оновлюється за певний період. Коефіцієнт вибуття характеризує обсяг списання ОЗ протягом певного часу. Коефіцієнт оновлення повинен бути вищим, ніж коефіцієнт вибуття, що свідчить про більший термін служби ОЗ. Відповідно до своєї назви коефіцієнт приросту показує частку приросту основних засобів, а частка ОЗ в активах повинна зменшуватися при стабільному виробництві.

Таблиця 2.5

Показники зносу та придатності основних засобів

Коефіцієнт	Формула	2020р.	2021р.	2022р.	Показник норми
1	2	3	4	5	6
Зносу ОЗ	Знос ОЗ/Первісна вартість ОЗ	46 923/74 186 = 0,63	40 535/60 800 = 0,67	44 487/65 261 = 0,68	<0,2 – оптимально 0,5–0,8 – прийнятно
Придатності ОЗ	Залишкова вартість ОЗ/Первісна вартість ОЗ	27 263/74 186 = 0,37	20 265/60 800 = 0,33	20 774/65 261 = 0,32	>0,8 – оптимально 0,2–0,5 – прийнятно
Оновлення ОЗ	Первісна вартість ОЗ, які надійшли/Первісна вартість ОЗ на к.р.	5 852/74 186 = 0,08	5 746/60 800 = 0,09	4 859/65 261 = 0,07	має бути більшим, ніж коеф. Вибуття

1	2	3	4	5	6
Вибуття ОЗ	Первісна вартість ОЗ, які вибули/Первісна вартість ОЗ на п.р.	329/68 663 = 0,005	19 132/74 186 = 0,26	398/60 800 = 0,0065	-
Приросту ОЗ	(Первісна вартість ОЗ, які надійшли – Первісна вартість ОЗ, які вибули)/ Первісна вартість ОЗ на п.р.	(5 852–329)/68 663 = 0,08	(5 746–19 132)/74 186 = -0,18	(4 859–398)/60 800 = 0,07	>0
Частка ОЗ в активах	Залишкова вартість ОЗ/Сума активів	27 263/4 755 891 = 0,006	20 265/2 944 328 = 0,02	20 774/3 437 765 = 0,006	спадання

Джерело: розробка автора за даними [33]

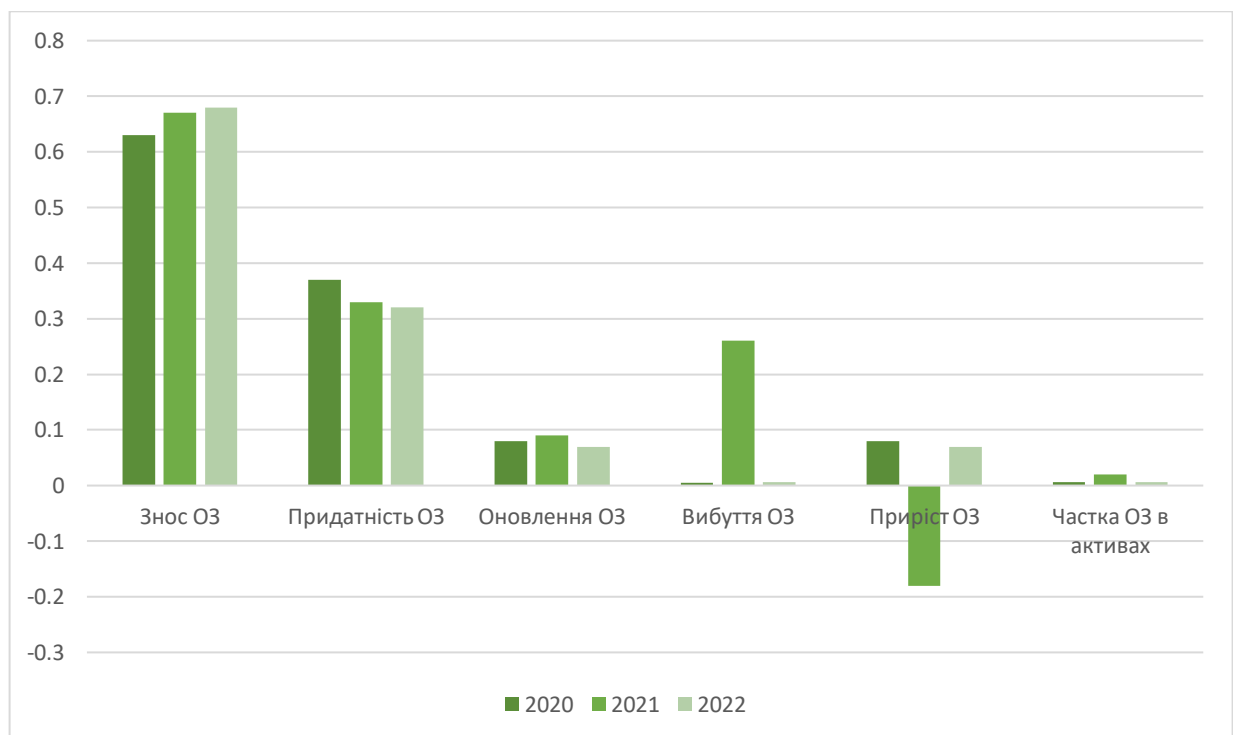

Рис. 2.3. Діаграма показників зносу та придатності основних засобів

Джерело: розробка автора за даними [33]

Як бачимо, коефіцієнти зносу та придатності знаходяться на прийнятному рівні, але тенденція йде в бік погіршення. Інші показники знаходяться у межах норми. Це означає, що компанія приділяє достатньо уваги

основним засобам, своєчасно їх оновлює та модернізує, що позитивно впливає на якість надання послуг зі страхування та на отримання прибутку.

Наступними розглянемо показники ефективності використання основних засобів (табл. 2.6).

Показник фондівдачі відображає кількість виробленої продукції, яка припадає на одиницю вартості ОЗ. Фондомісткість – це обернена до фондівдачі величина, тому відповідно показує вартість ОЗ на 1 грн готової продукції. За оптимальних умов значення фондівдачі повинні зростати, а фондомісткості – падати. Це і буде означати, що підприємство «не стоїть на місці» – розвивається. Операційна рентабельність ОЗ показує рівень прибутковості від експлуатації основних засобів.

Таблиця 2.6

Ефективність використання основних засобів

Коефіцієнт	Формула	2020р.	2021р.	2022р.
Фондівдача	Чистий дохід від реалізації продукції /Середня варт. ОЗ	1 348 783/ ((30 360+27 264)/2) = 46,81	1 494 200/ ((23 263+20 265)/2) = 68,65	1 919 204/ ((20 265+20 774)/2) = 93,53
Фондомісткість	Чистий дохід від реалізації продукції /Обсяг виробл. продукц.	((30 360+27 264)/2)/ 1 348 783 = 0,021	((23 263+20 265)/2)/1 494 200 = 0,015	((20 265+20 774)/2)/1 919 204 = 0,011
Операційна рентабельність ОЗ	Прибуток від ОД/Середня варт. ОЗ	49 032/ ((30 360+2 7 264)/2) = 1,70	46 932/((23 263+20 265)/2) = 2,16	-

Джерело: розробка автора за даними [33]

З розрахунків бачимо, що хоча й було введено військовий стан, коефіцієнти фондівдачі та фондомісткості показують позитивні результати. Показник рентабельності у 2022 році дорівнював 0 через те, що не було прибутку від операційної діяльності.

Загалом можемо стверджувати, що кількість основних засобів, якими володіє страхова компанія, є достатньою у розрахунку для обсягу виготовленої продукції.

Оцінка доходів, витрат і фінансових результатів є важливою складовою системи оцінки діяльності страхової компанії, оскільки вони безпосередньо впливають на її загальний фінансовий стан.

Тому розглянемо та проаналізуємо також динаміку і структуру доходів СК «УСГ» протягом досліджуваних років (табл. 2.7 та рис. 2.4).

Таблиця 2.7

Динаміка доходів (тис. грн)

Показник	2020р.	2021р.	2022р.	Абсолютне відхилення	
				2021/2020	2022/2021
Чистий дохід від реалізації продукції	1 348 783	1 494 200	1 919 204	145 417	425 004
Інші операційні доходи	3 108	154 678	199 349	151 570	44 671
Інші фінансові доходи	165 169	82 706	274 317	-82 463	191 611
Інші доходи	25 087	4 301	13 049	-20 786	8 748

Джерело: розробка автора за даними [33]

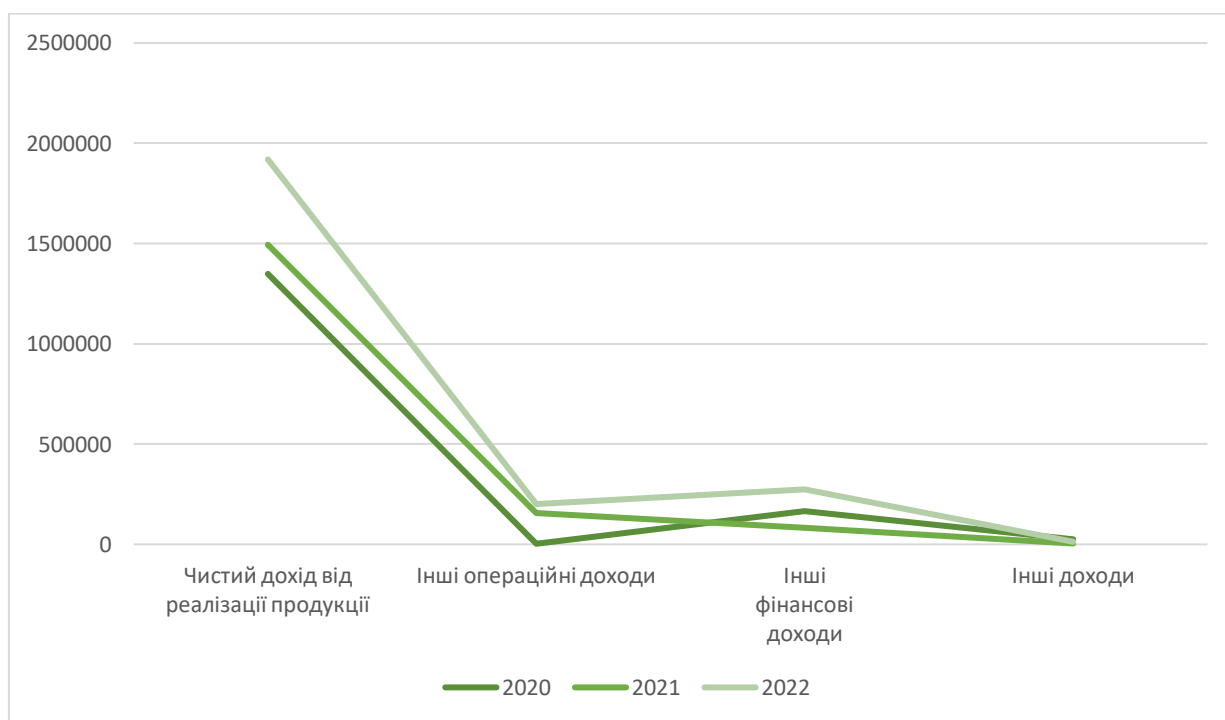

Рис. 2.5. Динаміка доходів СК «УСГ» (2020-2022рр.)

Джерело: розробка автора за даними [33]

Розглянувши табл. 2.8, ми бачимо, що протягом даного періоду спостерігається збільшення усіх видів доходу компанії. Це означає, що навіть введення воєнного стану не завадило компанії отримати дохід від своєї діяльності. Це, безперечно, позитивне явище.

Доцільним буде розглянути також динаміку витрат УСГ за 2020-2022 роки (табл. 2.8 та рис. 2.6).

Таблиця 2.8

Динаміка витрат (тис. грн)

Показник	2020р.	2021р.	2022р.	Абсолютне відхилення	
				2021/2020	2022/2021
Адміністративні витрати	84 056	105 722	105 466	21 666	-256
Витрати на збут	574 402	682 535	1 132 453	108 133	449 918
Інші операційні витрати	5 281	16 188	15 441	10 97	-747
Фінансові витрати	7 282	-	-	-7 282	-
Інші витрати	70 783	40 265	-	-30 518	-40 265

Джерело: розробка автора за даними [33]

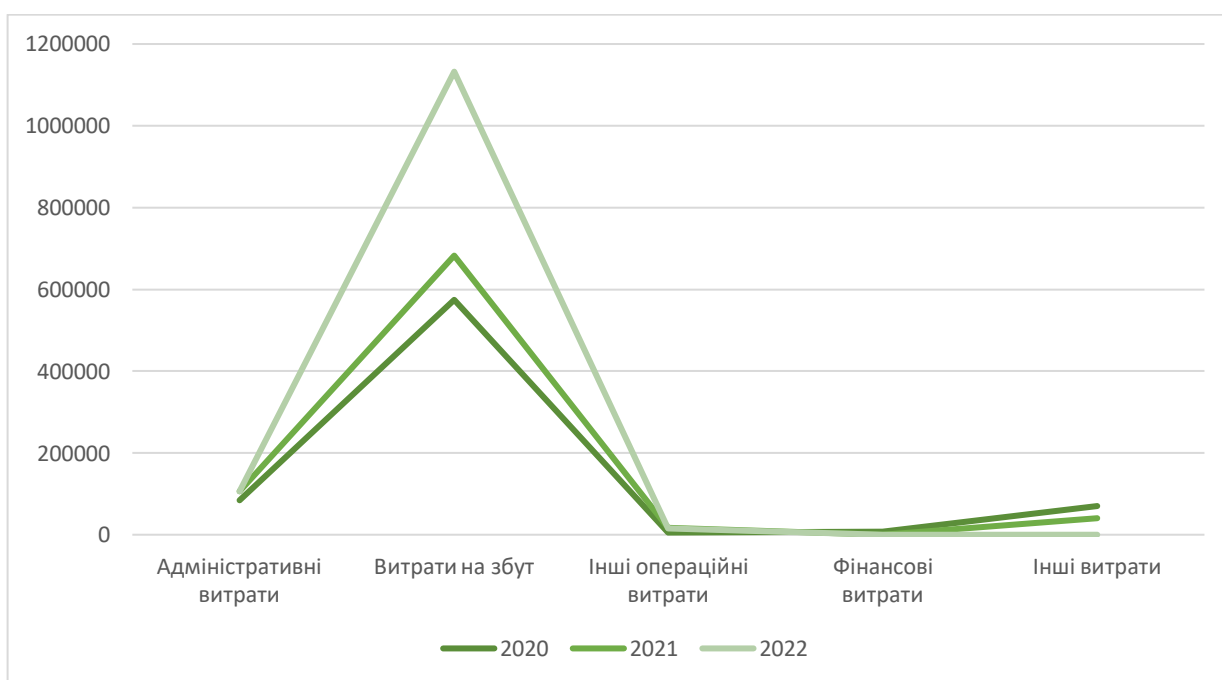

Рис. 2.6. Динаміка доходів СК «УСГ» (2020-2022рр.)

Джерело: розробка автора за даними [33]

Цілком зрозуміло, що при збільшенні доходів, відповідно ростуть і витрати СК, що ми і бачимо з таблиці. Зокрема, зростання інших операційних доходів привело і до зростання інших операційних витрат у 2021-2022рр. Але у 2022 році інші доходи та інші фінансові доходи значно зросли у порівнянні з попередніми роками, а відповідні витрати на це зменшилися. Це вважається дуже позитивним процесом. Показник найбільших витрат у 2022 році становить 1 132 453 тис. грн, і це витрати на збут. Звідси випливає ствердження, що компанія має ще більш ретельно планувати свої доходи й витрати, тому що саме це є основним показником утворення та отримання високого прибутку.

Розглянемо також кілька показників для того, аби оцінити фінансовий стан УСГ (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Оцінка фінансового результату УСГ

Показник	2020р.	2021р.	2022р.	Абсолютне відхилення	
				2021/2020	2022/2021
Валовий прибуток (збиток)	667 330	745 862	1 176 243	78 532	430 381
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	49 032	46 932	-	-2 100	-46 932
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності	161 223	92 089	180 315	-69 134	88 226
Чистий прибуток (збиток)	65 404	21 205	85 011	-44 199	63 806

Джерело: розробка автора за даними [33]

Вищенаведені дані показують, що усі наведені показники мають тенденцію до зростання, крім одного – прибуток від операційної діяльності. У 2022 році він становив 0, але всі інші показники зросли більше, ніж у два рази. Це свідчить лише про те, що протягом досліджуваного періоду УСГ отримала високі доходи.

Для досягнення ще більших результатів компанії необхідно тримати фокус на процесі формування власних доходів, якісно управляти ними та намагатися зменшити свої витрати.

Задля більш об'єктивної оцінки фінансового стану УСГ розглянемо також показники, що наведені нижче (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Основні показники для оцінки фінансового стану СК (2020-2022рр.)

№	Показник	Розрахунок			Показник норми
		2020р.	2021р.	2022р.	
1	2	3	4	5	6
1	Власні обігові кошти	3 850 918	1 512 453	1 773 742	зростання
2	Коефіцієнт платоспроможності	0,13	0,2	0,19	0,2-0,35
3	Коефіцієнт фінансової залежності	7,78	5,1	5,34	спад, норматив <2
4	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,80	0,65	0,43	<0,6
5	Коефіцієнт фінансування	6,78	4,1	4,34	<1, спад
6	Коефіцієнт забезпеченості необоротних активів власними оборотними коштами	5,28	1,25	1,76	>0,1, зростання
7	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	6,30	2,62	2,76	>0, спад
8	Коефіцієнт маневреності оборотних активів	0,96	0,87	0,73	>0, зростання
9	Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	0,23	0,38	1,02	>0
10	Коефіцієнт фінансового левериджу	6,49	3,72	3,32	-
11	Коефіцієнт фінансової стійкості	0,96	0,92	0,81	зростання (0,7-0,9)

Джерело: розробка автора за даними [33]

Розглянемо також абсолютні відхилення показників, зображених вище (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Оцінка фінансового результату УСГ

№	Показник	Абсолютне відхилення	
		2021/2020	2022/2021
1	2	3	4
1	Власні обігові кошти	-2 338 465	261 289
2	Коефіцієнт платоспроможності	0,07	-0,01
3	Коефіцієнт фінансової залежності	-2,68	0,24
4	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	-0,15	-0,22
5	Коефіцієнт фінансування	-2,68	0,24
6	Коефіцієнт забезпеченості необоротних активів власними оборотними коштами	-4,03	0,50
7	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-3,68	0,13
8	Коефіцієнт маневреності оборотних активів	-0,09	-0,14
9	Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	0,15	0,64
10	Коефіцієнт фінансового левериджу	-2,77	-0,39
11	Коефіцієнт фінансової стійкості	-0,04	-0,11

Джерело: розробка автора за даними [33]

Власні обігові кошти відображають фінансову стійкість страхової компанії та представляють собою суму грошей, що утворюється внаслідок різниці між оборотними активами та зобов'язаннями СК. Цей показник важливо аналізувати протягом тривалого періоду часу, адже виробництво компанії може коливатися. У будь-якому випадку позитивним явищем є зростання власних оборотних коштів. Як бачимо з розрахунків: у 2021 році спостерігалось суттєве зниження більш, ніж на 2 млн грн, причиною чому був Covid-19. Але вже у 2022 році, незважаючи на війну, даний показник зріс, що є позитивним явищем.

Відповідно до своєї назви коефіцієнт платоспроможності показує здатність компанії відповідати за своїми зобов'язаннями, тобто вчасно погашати усі короткострокові та довгострокові кредити. Чим вище значення цього показника, тим більш ліквідною та здатною виконувати свої

зобов'язання є компанія. У 2021 році цей показник був нижче від норми, але у наступні роки його значення знаходяться на межах норми, тобто ще не є критичними.

Коефіцієнт фінансової залежності та коефіцієнт автономії є взаємопротилежними, тому при позитивних умовах перший має зростати. Протягом досліджуваного періоду коефіцієнт фінансової залежності у кілька разів перевищував норму. Але коефіцієнт автономії у 2022 році знаходиться вже у межах норми, що є позитивною ознакою.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу відображає рівень фінансового важеля компанії, що означає використання позичених коштів задля підвищення рентабельності інвестицій. Показник має тенденцію до зниження та у 2022 році знаходиться у межах норми, що свідчить про те, що рівень фінансових ризиків є оптимальним для страхової компанії.

Коефіцієнт фінансування вказує на співвідношення між позиковими коштами та власними коштами, які компанія вклала в активи. Значення менше 1 вважається оптимальним. Протягом досліджуваних років показник у кілька разів перевищує оптимальний рівень, хоча й порівняно з 2020 роком, він дещо знизився. Найменше значення спостерігалось у 2021 році. Дана ситуація свідчить про те, що страхова компанія є залежною від зовнішніх джерел фінансування.

Посилаючись на свою назву, коефіцієнт забезпеченості необоротних активів власними оборотними коштами відображає те, наскільки компанія може фінансувати свій поточний оборотний капітал виключно за рахунок власних оборотних коштів. Протягом наведених років показник в загальному знаходиться у межах норми. У 2021 і 2022 роках спостерігаємо значне зниження у порівнянні з 2020 роком. Причиною цього був Covid-19, але незважаючи на воєнний стан на території України у 2022 році ми спостерігаємо зростання, хоча й незначне.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу відображає частку власних оборотних коштів, які активно використовуються, що дає можливість вільно управляти фінансами. Значення коефіцієнта знаходяться в нормі протягом усіх аналізованих років, тобто носить позитивний характер.

Коефіцієнт маневреності оборотних активів вказує, яка частина поточних активів фінансується за рахунок засобів з довгострокових джерел забезпечення. Чим вищий показник цього коефіцієнта, тим більш стабільною є страхова компанія. Значення даного показника хоча й знаходяться вище 0, але мають тенденцію до зниження протягом наведених років. Це є негативним явищем, яке вказує на меншу стабільність страхової компанії, адже чим вищий даний показник, тим стабільніша компанія.

Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу відображає частину грошових коштів, яку страхова компанія має у власному оборотному капіталі. З розрахунків видно, що показник знаходиться у межах норми та має позитивну тенденцію до зростання протягом досліджуваних 2020-2022 років.

Коефіцієнт фінансового левериджу відображає співвідношення між довгостроковими зобов'язаннями компанії та її власними коштами, тобто показує, яка частина зовнішніх коштів була використана для фінансування власних. Позитивне значення цього показника може мати різне значення. Оскільки у нас він більший за 0, то позитивною зміною є ріст показника в динаміці. Але з розрахунків ми спостерігаємо поступове зниження, що є негативною ознакою.

Коефіцієнт фінансової стійкості відіграє ключову роль у визначенні фінансового стану компанії, вказуючи на її здатність зберігати стабільну платоспроможність протягом тривалого періоду. Крім того, цей коефіцієнт відображає частину активів, яка може фінансуватися за рахунок власних та залучених коштів. Протягом досліджуваних років спостерігаємо значення показника у межах норми.

Отже, можемо підсумувати, що більшість показників щодо фінансового стану СК «УСГ» носять позитивний характер та знаходяться на оптимальному рівні, за виключенням кількох коефіцієнтів, які вказують на те, що УСГ є дещо залежною від джерел зовнішнього фінансування, але загалом компанія є стабільною.

2.3. Аналіз ефективності управління страховими резервами ПАТ «СК «УСГ»

Відповідно до Закону України «Про страхування» страхові резерви формуються страховиками для того, аби забезпечити майбутні виплати страхового відшкодування та страхових виплат [44].

Страхові резерви поділяють на два наступні види:

- Резерви страхування життя або математичні резерви.
- Технічні резерви.

Страхові компанії повинні формувати і вести облік страхових резервів у порядку та обсягах, встановлених законодавчо, щодня. Крім того, ті страховики, які мають право укладати договори обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, повинні утворювати й вести облік страхового резерву збитків, що виникли, але не були заявлені, а також страхового резерву коливань збитковості [37].

Характер страхового бізнесу потребує створення технічних резервів, вкладення в активи та їх утримання для покриття цих резервів і меж платоспроможності. Щоб забезпечити виконання страховиком своїх зобов'язань перед власниками полісів, такі активи повинні керуватися надійно з урахуванням профілю зобов'язань компанії та співвідношення ризиків і доходів. Це вимагає інтегрованого підходу до продукту, політики андеррайтингу, перестраховування, інвестування та забезпечення рівня

платоспроможності. Профіль зобов'язань компанії може значно відрізнятись залежно від характеру страхового бізнесу, його строковості та передбачуваності розміру та часу виплати вимог. Таким чином, необхідність підтримувати високий рівень ліквідності всередині активного портфеля буде різною для різних страхових компаній.

Ключовим механізмом для стратегії страховика стосовно активів є аналіз його зобов'язань та необхідність мати достатню кількість активів з певними характеристиками, строком та ліквідністю для забезпечення вчасного виконання зобов'язань. Таким чином, детальний аналіз та управління цим взаємозв'язком між активами та зобов'язаннями стануть передумовою розробки та перегляду інвестиційної політики та процедур, спрямованих на належне управління ризиками, пов'язаними з інвестиціями, відповідно до фінансової стійкості. Аналіз включатиме тестування стійкості портфеля активів у різних ринкових сценаріях та умовах інвестування, оцінку впливу на фінансову платоспроможність страховика [28].

В утриманні певного портфеля активів наявні ризики, пов'язані з інвестиціями, що потребують від страховика постійного моніторингу, вимірювання і контролю технічних резервів та фінансової стійкості, а також підготовки звітів. Основними з них є ризик ринку (негативні зміни, такі як у державних цінних паперах, облігаціях та валютних курсах), кредитні ризики (можливе банкрутство контрагента), ризик ліквідності (нездатність покриття позиції за ринковою ціною або наближеною до неї), операційний ризик (відмова системи/внутрішнього контролю) і правовий ризик.

Фактичний склад активного портфеля у будь-який момент часу визначається добре структурованим процесом інвестування, який за цим стандартом уявляється як циклічний процес та має такі етапи:

- формулювання та розробка стратегії й тактики інвестиційної політики;

- впровадження цієї політики в добре обладнану інвестиційну структуру на основі чіткого та точного інвестиційного завдання;

- контроль, вимірювання та аналіз досягнутих результатів інвестиційної діяльності та прийнятих ризиків.

Зазначається, що системи управління страховими резервами можуть різнитися між компаніями, проте вони повинні бути дуже надійними для відображення рівня ризиків та обсягів інвестиційної діяльності. Вони мають бути здатні вчасно та точно виявляти та вимірювати всі значущі ризики, а також бути зрозумілими для співробітників страховика на всіх рівнях. Такі системи повинні забезпечувати:

- ключові структури контролю, такі як розподіл обов'язків, схвалення, визначення та узгодження;

- належні процедури вимірювання та оцінки результатів інвестиційної діяльності;

- адекватний та своєчасний обмін інформацією про інвестиційну діяльність між усіма рівнями у страховій компанії;

- внутрішні процедури перегляду існуючої політики та процедур щодо інвестування;

- досконалі та ефективні процедури аудиту та моніторингу для визначення та звітування щодо дотримання процедур контролю за інвестиційною діяльністю та виявлення її слабких сторін;

- процедури виявлення та контролю залежностей страховика від ключових працівників і систем.

Утворення страхових резервів повинно відбуватися у валюті, у якій компанії несуть відповідальність за страхові зобов'язання.

Резерви по страхуванню життя – це оцінка суми грошових зобов'язань страхової компанії, яка виникає з укладених договорів страхування життя, включаючи майбутні витрати, щоб забезпечити виконання цих зобов'язань.

Джерела формування цих страхових резервів – це надходження страхових платежів і доходи від інвестування коштів.

Вони формуються окремо для кожного виду страхування життя і медичного страхування. Це своєрідний розподіл грошових потоків страховика, який дає можливість відокремити певну частину коштів від його доходу (рис. 2.7).

Технічні резерви дозволяють гарантувати виконання зобов'язань страховиками перед страхувальниками відповідно до укладених договорів страхування.

Ці резерви також формуються окремо по кожному виду страхування ризику відповідно до затверджених правил (рис. 2.7).

Резерв незароблених премій – це суми коштів від страхових внесків, які відповідають страховим ризикам, але ще не пройшли на дату фінансової звітності.

Розмір цього резерву на певну дату встановлюється враховуючи частки внесків, що не можуть бути меншими за 80% від загальної суми страхових надходжень за кожним типом страхування протягом попередніх дев'яти місяців (розрахунковий період).

Резерв збитків – це виділені, але ще не виплачені суми, які страхова компанія зарезервувала для відомих збитків, за якими ще не прийнято рішення щодо виплати страхового відшкодування або відмови у виплаті.

Виділяють наступні резерви збитків:

- Резерв збитків, які виникли, але не заявлені.
- Резерв заявлених, але не виплачених збитків.
- Резерв катастроф.
- Резерв коливань збитковості [44].

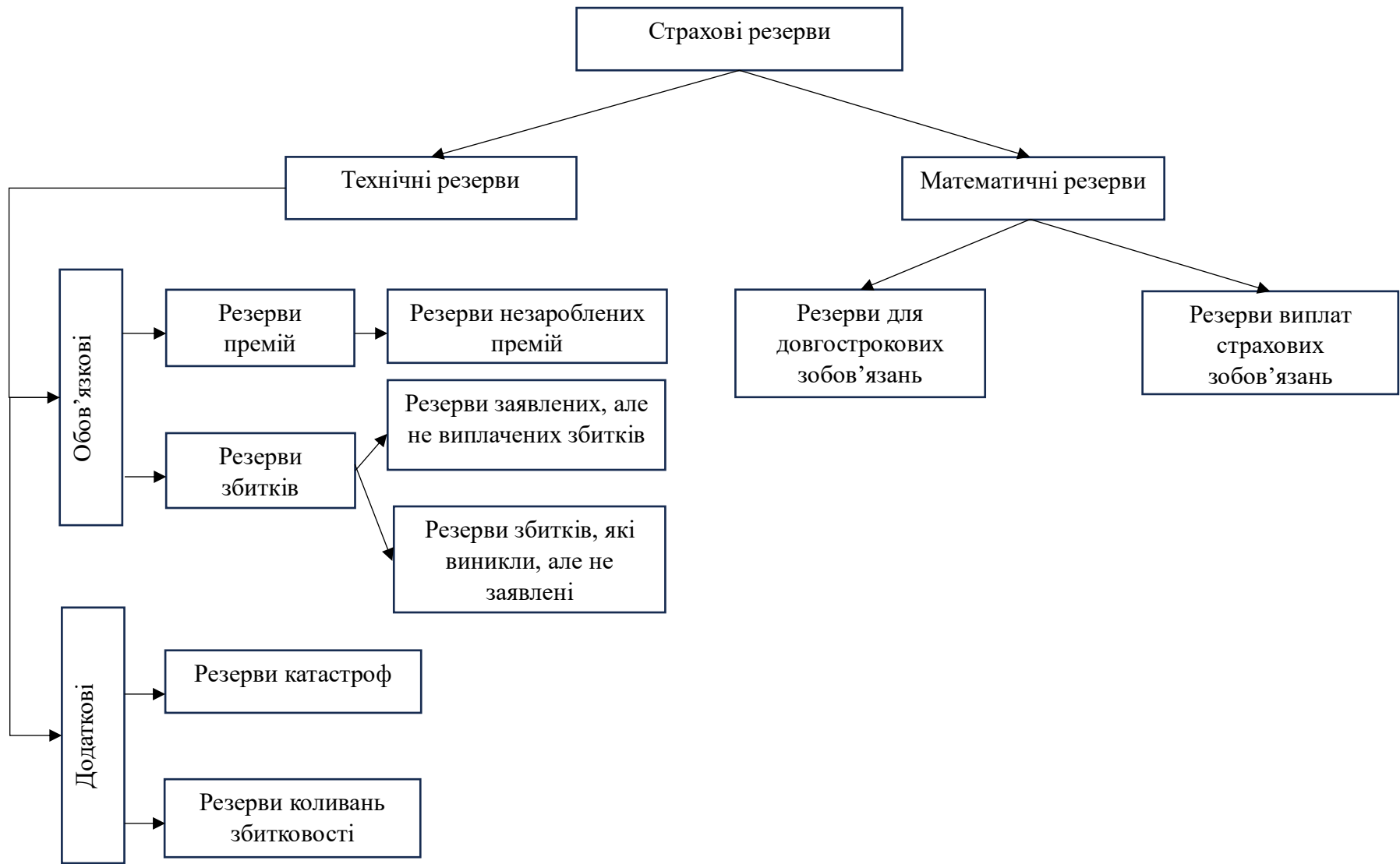

Рис. 2.7. Склад страхових резервів, які формує страхова компанія

Джерело: розробка автора з даними [14]

Резерв збитків, які виникли, але не заявлені, – це оцінка обов'язкових виплат страховика, які включають у себе витрати на врегулювання збитків, що сталися у звітному періоді та попередніх періодах. Ці збитки не були офіційно заявлені страховикові на дату складання звіту згідно з встановленими законодавством України та (або) умовами договору.

Резерв заявлених, але не виплачених збитків, вважається оцінкою суми, за якою страховик зобов'язаний виплатити страхові відшкодування згідно з вимогами, які висунуті страхувальниками, у тому числі витрати на врегулювання збитків, які залишаються несплаченими або були сплачені лише частково на звітну дату. Ці збитки виникли внаслідок страхових подій, що відбулися протягом звітного або попередніх періодів, про які страховику було повідомлено згідно з вимогами законодавства України та (або) умовами угоди.

Резерв катастроф формують для того, аби виплачувати страхові відшкодування в разі катастроф природного характеру або великих промислових аварій, які призводять до значних пошкоджень багатьом страховим об'єктам. Це відшкодування суттєво перевищує середні розміри збитків, які були враховані при розрахунку страхових внесків.

Резерв коливань збитковості використовується для того, щоб мати можливість покривати витрати страхової компанії на виплати страхового відшкодування у випадках, коли страхова сума збитковості у фінансовому звітному періоді значно вища за рівень збитковості, який очікувався, а він є основою для визначення нетто-ставки з відповідного виду страхування. Це варто розглядати для видів страхування, де застосовуються страхові тарифи без додаткової ризикової надбавки, а також в разі постійного зростання рівня ризику.

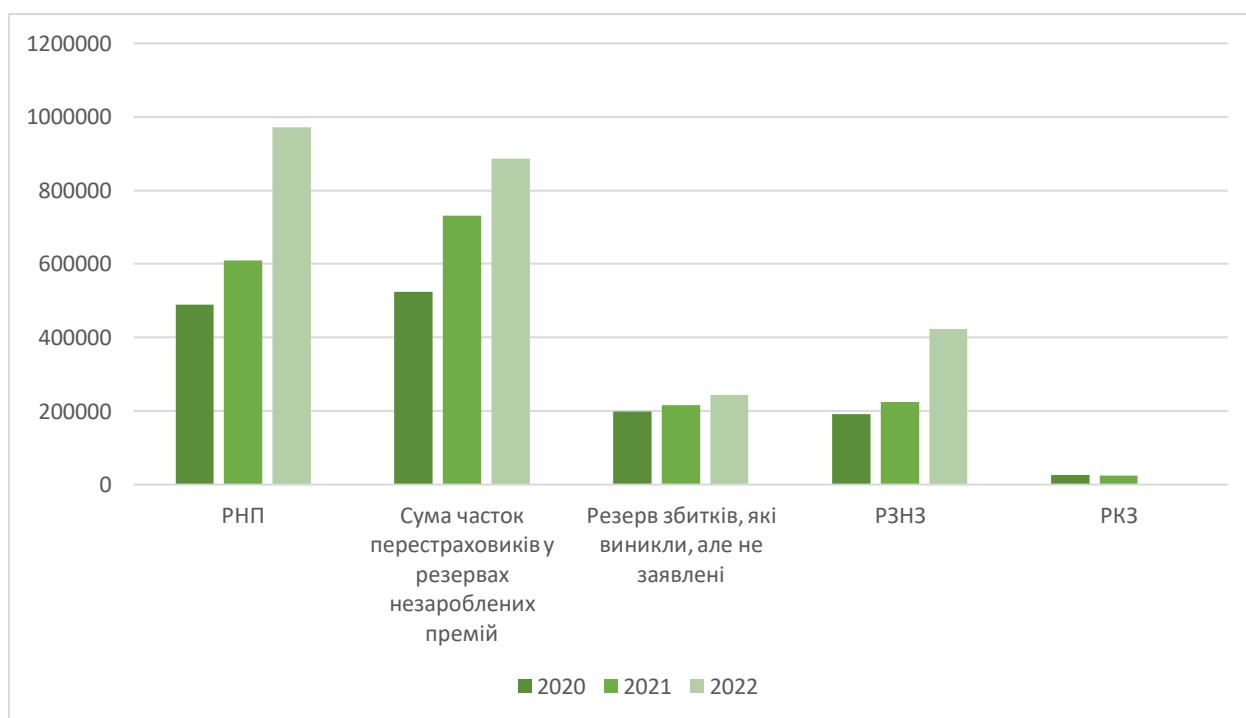
Наведені показники були розраховані та проаналізовані нижче, у таблицях 2.12 та 2.13.

Розрахунок обсягів технічних резервів СК «УСГ» (2020-2022рр.)

№	Показник	Розрахунок		
		2020р.	2021р.	2022р.
1	Резерв незароблених премій (РНП)	488 941	610 378	971 990
2	Сума часток перестраховиків у резервах незароблених премій	524 811	731 428	886 694
3	Резерв збитків, які виникли, але не заявлені	199 156	215 204	244 709
4	Резерв заявлених, але не виплачених збитків (РЗНЗ)	190 820	223 936	423 712
5	Резерв коливань збитковості (РКЗ)	26 863	24 171	-

Джерело: розробка автора за даними [33]

Для наочності змін, які відбувалися протягом аналізованого періоду, було побудовано стовпчикову діаграму (рис. 2.8).

Рис. 2.8. Динаміка зміни обсягів технічних резервів СК «УСГ»

Джерело: розробка автора за даними [33]

Оцінка технічних резервів СК «УСГ»

№	Показник	Абсолютне відхилення	
		2021/2020	2022/2021
1	Резерв незароблених премій (РНП)	121 437	361 612
2	Сума часток перестраховиків у резервах незароблених премій	206 617	155 266
3	Резерв збитків, які виникли, але не заявлені	16 048	29 505
4	Резерв заявлених, але не виплачених збитків (РЗНЗ)	33 116	199 776
5	Резерв коливань збитковості (РКЗ)	-2 692	-24 171

Джерело: розробка автора за даними [33]

Як бачимо з наведених розрахунків: протягом досліджуваного періоду усі показники зростали, крім резерву коливань збитковості. Це пов'язано зі зростанням обсягу страхових послуг, що надаються компаніям та населенню. Основним із факторів такого стрімкого зростання вважається введення воєнного стану на території України, адже збільшився продаж «Зеленої карти», а відповідно і збитковість цього страхування значно перевищила довоєнні значення. Також варто підкреслити, що таке зростання страхових резервів безумовно має вплив на те, що у наступні періоди буде спостерігатися зростання страхових виплат, тому що суми страхових резервів відповідають майбутнім зобов'язанням страховиків перед страхувальниками.

Розглянемо також загальні показники рентабельності для страхової компанії, які використовуються, щоб оцінювати прибутковість різних видів підприємництва. Виділимо найбільш важливі для аналізу (табл. 2.14).

Показники рентабельності СК «УСГ» (2020-2022рр.), %

№	Показник	Розрахунок		
		2020р.	2021р.	2022р.
1	2	3	4	5
1	Коефіцієнт рентабельності активів	1,96	0,55	2,66
2	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	11,3	3,57	13,93
3	Коефіцієнт рентабельності діяльності	4,85	1,42	4,43
4	Коефіцієнт рентабельності страхових послуг	4,27	4,11	7,28

Джерело: розробка автора за даними [33]

Доцільним також буде проаналізувати дані показники, спостерігаючи за графіком змін протягом досліджуваного періоду (рис. 2.9).

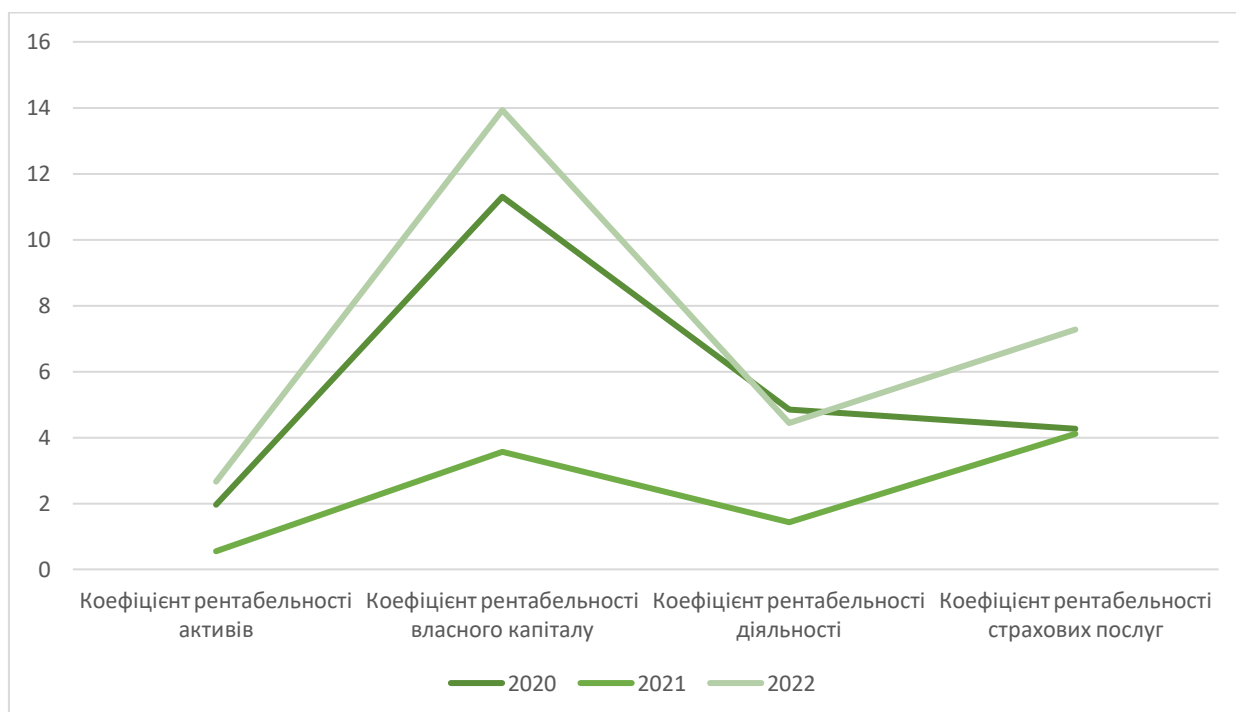

Рис. 2.9. Динаміка змін показників рентабельності СК «УСГ»

Джерело: розробка автора за даними [33]

Щодо показників фінансового стану СК «УСГ», більшість значень знаходяться у межах норми та після кризового початку 2022 року показують позитивні результати.

Аудит повинен проводитися кваліфікованими експертами, які мають глибокі знання про ризики, які є характерними для всіх утримуваних активів. Від аудиторів очікується оцінка незалежності та загальної ефективності управління активами страховика. У цьому контексті вони мають докладно оцінити ефективність внутрішнього контролю, спрямованого на вимір, обмеження та повідомлення про ризики. Аудитори повинні перевіряти дотримання обмежень ризиків, достовірність та своєчасність надання інформації вищому керівництву та раді директорів. Вони також мають періодично оглядати портфель активів страховика та письмово викладати його інвестиційну політику і процедури для забезпечення дотримання нормативних зобов'язань страхової компанії.

Під час нагляду за управлінням активами страхових компаній контролюючим органам необхідно переконатися, що ці компанії здатні виявляти, контролювати, вимірювати та звітувати про відповідні ризики. Для досягнення цієї мети наглядові органи повинні вимагати від страховиків наявності опису загальної інвестиційної політики та процедур, схвалених радою директорів, включаючи процедури, що гарантують подання раді директорів відповідної якісної та кількісної інформації про інвестиційну діяльність та фінансову позицію. Також наглядові органи можуть бажати переконатися, що компанії впровадили ефективні процедури моніторингу та управління для відповідності їхній інвестиційній діяльності та фінансовій позиції зобов'язань [8].

Відповідно до висновками у дослідженні [24], страхування є однією з сфер бізнесу, яка найбільше залежить від наявності відповідної інформаційної бази. Кожен страховик відчуває необхідність постійного аналізу змін зовнішніх та внутрішніх факторів, які можуть вплинути на результати діяльності компанії. Для цього використовуються бази даних, що включають

систему актів з правового забезпечення діяльності компанії, відображають розвиток економіки як на макро-, так і на мікрорівні, стан справ на національних і регіональних страхових ринках, а також відображають світові тенденції та нові технології у сфері страхування.

Дослідники підкреслюють вагому роль страхових компаній на фінансовому ринку, що забезпечують інвесторам страховий захист від різноманітних ризиків. Угоди страхування, укладені ними, утворюють основу для фінансового забезпечення інвестиційних проектів. Активні та пасивні операції страхових компаній мають специфічну природу, яка значно відрізняється від аналогічних операцій банків та інших кредитно-фінансових установ. Наприклад, активні операції включають в себе інвестування у державні облігації центральних та місцевих органів влади, у цінні папери приватних корпорацій, іпотеку, нерухомість та кредитування під поліси страхування. Особливістю активних операцій страхових компаній, що спеціалізуються на страхуванні життя, є те, що це переважно довгострокові інвестиції на 5, 10 років і більше. Ці компанії володіють значними довгостроковими страховими резервами та виступають основними постачальниками довгострокового капіталу на національних ринках фінансових послуг провідних західних країн [40-42].

Згідно із статтею 31 Закону України «Про страхування» [47], страхові резерви повинні бути розміщені, враховуючи принципи безпеки, прибутковості, ліквідності та диверсифікації:

- Принцип безпеки (надійності, зворотності) передбачає надійне розміщення активів для їх повного повернення. Це означає мінімізацію інвестиційного ризику страховика, тобто зменшення ймовірності отримання інвестиційного доходу нижчого від очікуваного.

- Принцип ліквідності є обов'язковою умовою розміщення активів страховика так, щоб вони могли бути швидко та з найменшими втратами обернені в гроші. Оскільки страхові виплати провадяться у грошовій формі, це вимагає жорстких вимог до ліквідності його активів.

– Принцип диверсифікації досягається через розміщення страхових резервів у різних напрямках інвестицій, що підвищує стабільність інвестиційного портфеля страховика. Диверсифікація може здійснюватися за видами активів, строками та територіями їхнього розміщення.

– Принцип прибутковості (рентабельності) вимагає постійного й досить високого доходу від розміщених страхових резервів. Отримання прибутку у вигляді інвестиційного доходу є основною метою комерційних страхових організацій на страховому ринку. Закордонна практика підтверджує, що інвестиційний прибуток страховика становить основу конкурентної боротьби, оскільки страхові платежі повністю покривають страхові виплати та поточні витрати страхової компанії.

Висновки до розділу 2

1. Об'єктом нашого аналізу є страхова компанія «Українська страхова група» (УСГ), яка вважається однією з відомих і сучасних компаній в Україні. На страховому ринку вона пропонує різноманітні страхові послуги, якими сьогодні користуються тисячі клієнтів і їх кількість постійно зростає. Компанія належить до категорії тих, що володіють 100% іноземним капіталом. Заснована 24 квітня 2000 року як СК «Напарс», а зараз очолює її Нельга Павло Олександрович. Статутний капітал компанії складає 278 659,5 тис. грн.

2. УСГ пропонує послуги майже з усіх видів страхування, а саме страхування майна юридичних та фізичних осіб, страхування автомобілів та цивільної відповідальності водіїв, страхування різних видів відповідальності, медичне страхування та особисте страхування. Виняток становить лише страхування життя, ця послуга не надається.

3. Робота будь-якої компанії завжди пов'язана з її основними засобами, стан та величина яких визначають потужності та можливості цієї компанії. Тому перевірка технічного стану основних засобів, що є у власності УСГ, є доцільним кроком у нашій випускній роботі. Усі показники, що

оцінюють стан основних засобів, знаходяться на оптимальному рівні, а це означає, що УСГ ефективно використовує свої ОЗ та вчасно їх оновлює.

4. Аналіз доходів, витрат та фінансових результатів страхової компанії є ключовим для оцінки продуктивності, адже саме ці показники безпосередньо впливають на загальний фінансовий стан страхової компанії. З наших обчислень видно, що компанія має в цілому непогані доходи. Однак для їх підвищення необхідно акцентувати увагу на оптимізації внутрішніх джерел доходів та розробці стратегії для їх ефективного управління.

5. Щодо показників фінансового стану СК «УСГ», більшість значень знаходяться у межах норми та показують позитивні результати. Це означає, що УСГ є платоспроможною компанією, яка продовжує зростати з кожним роком своєї діяльності на страховому ринку України. Деякі показники вказують на незначну фінансову залежність компанії від зовнішніх джерел фінансування. Дані показники не є критичними.

6. Також були аналізовані страхові резерви УСГ. Основний їх поділ це резерви страхування життя або математичні резерви та технічні резерви. У розділі вище були розглянуті основні показники технічних резервів протягом 2020-2022 років. Усі показники мають тенденцію до зростання, що свідчить про зростання обсягу страхових послуг, що надаються компаніям та населенню, що у свою чергу ще раз підтверджує вагоме місце компанії серед конкурентів.

7. Також слід звернути увагу на те, що таке зростання страхових резервів в майбутньому буде впливати на зростання страхових виплат, тому що суми страхових резервів відповідають майбутнім зобов'язанням страховиків перед страхувальниками.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИ РЕЗЕРВАМИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

3.1. Пропозиції з удосконалення управління страховими резервами страхових компаній України

До компаній, яким може надаватися право на здійснення страхової діяльності в Україні, належать фінансові установи, які створені у формі акціонерних, повних, командитних товариств або товариств з додатковою відповідальністю згідно із Законом України «Про господарські товариства». Також обов'язковою умовою, що кожна фінансова установа повинна мати не менше трьох учасників, ліцензію на страхову діяльність, а також бути зареєстрованою Уповноваженим органом відповідно до законодавства України, який також має згадану ліцензію. На страховому ринку України також існують страховики-нерезиденти. Це фінансові установи, які офіційно створені та зареєстровані, а також мають ліцензію на надання страхових послуг відповідно до законодавства тих іноземних держав, у яких вони зареєстровані [11].

Страховики повинні дотримуватися правил забезпечення своєї платоспроможності згідно із Законом України «Про страхування». Одне з цих правил – це страхові резерви, які мають бути достатніми для майбутніх виплат та які покривають страхові суми і відшкодування страхувальникам залежно від видів страхування (перестрахування).

Також досить важливим є питання не лише формування страхових резервів, а й їх розміщення, адже ефективне управління цими коштами – це одна із найважливіших умов рівня платоспроможності компанії.

Стаття 31 Закону України «Про страхування» відображає вимоги щодо розміщення коштів страхових резервів. Це означає, що розміщувати страхові кошти можна лише у затвердженій список активів. Цей список включає наступні види активів:

- матеріальні;
- нематеріальні;
- фінансові [44].

Оскільки страхова компанія – це фінансова установа, яка надає фінансові послуги також, то це означає, що більша частина складу її активів включає саме фінансові активи. До них належать:

- фінансові інвестиції;
- грошові кошти та їх еквіваленти;
- дебіторська заборгованість.

Кожен із цих активів має певний рівень прибутковості, ліквідності та безпеки. Але головне завдання тут – це баланс страхової компанії між цими вимогами, який потрібно віднайти відповідно до напрямку своєї діяльності та специфіки страхового портфелю компанії.

У структурі активів страховиків, які надають послуги із загального страхування, мають переважати грошові кошти та депозити до запитання. А для страхових компаній, які надають послуги зі страхування життя, ліквідність не є найважливішим завданням, тому вони можуть робити довгострокові вкладення та інвестиції, зокрема в нерухомість.

Кошти страхових резервів, які розміщують та інвестують, знаходяться під державним контролем та наглядом, а це означає, що ці кошти не належать до особистої власності страховика.

Закон України «Про Страхування» пояснює принципи та напрямки розміщення страхових резервів, а вже Розпорядження Нацфінпослуг – нормативи цього розміщення, тобто це вже надає конкретику нормам закону. Напрямки і нормативи є різними для технічних та математичних резервів.

Виходячи з усього вищенаведеного, ми можемо навести кілька пропозицій для удосконалення управління страховими резервами страхових компаній України:

- Впровадження ефективних систем прогнозування ризиків та аналізу даних для точнішого розрахунку резервів. Даний підхід буде сприяти точному розрахунку страхових резервів, що у свою чергу буде впливати на визначення точних сум, які можуть бути вкладені чи інвестовані.

- Розробка чітких критеріїв оцінки ризиків та методів визначення оптимальних рівнів резервування для різних видів страхування. Це також певною мірою буде впливати на точність розподілу грошових потоків: що повинно піти до резервів та що залишиться у доході.

- Посилення контролю та регулярного аудиту процесів формування та використання резервів для забезпечення їхньої адекватності та стабільності.

- Вдосконалення системи звітності щодо резервів з метою забезпечення прозорості та відповідності нормативним вимогам. Це безумовно допоможе у правильності ведення страхового бізнесу та наданні страхових послуг, що у майбутньому вбереже від штрафів зі сторони відповідних вищих установ.

– Підвищення фінансової освіченості та підготовки спеціалістів з управління резервами для ефективного управління фінансовими ризиками страхових компаній [25].

Страхові організації мають особливе місце у забезпеченні інвестиційного процесу. З одного боку, вони виступають як інституційні інвестори, збираючи значну кількість фінансових ресурсів від юридичних та фізичних осіб і направляючи їх у різноманітні види інвестицій. З іншого боку, за допомогою страхування можна сприяти стимулюванню інвестиційної активності власників капіталу, як вітчизняних, так і з-за кордону, шляхом здійснення страхових операцій, що гарантують повернення вкладених коштів. Часто такі страхові види також компенсують втрачений дохід у разі несприятливих подій, що можуть призвести до часткової або повної втрати здійснених інвестицій.

Можливість провадження страховими компаніями інвестиційної діяльності впливає з особливостей перерозподілу коштів методом страхування. Протягом певного часу страховик розпоряджається коштами страхових внесків, одержаними від страхувальників, і вкладає їх у різні сфери. Крім цих залучених ресурсів, страхові організації також мають власні кошти, які також використовуються для інвестиційних цілей.

Зазначається, що в Україні страхові компанії мають обмежені можливості для інвестування через недовіру громадськості до довгострокових інвестицій та обмежений спектр інвестиційних інструментів. Основна причина полягає у недооцінці ролі страхування з боку держави, потенційних інвесторів, які можуть вкладати кошти у розвиток страхових організацій, а також у споживачів страхових послуг [50].

Грошові кошти, що складаються з резервів ризикового страхування, відмінно від страхування життя, можуть бути вкладені у високоліквідні та

короткострокові активи. Вчені у вказують на те, що для розвитку операцій із ризикових видів страхування та збільшення обсягу страхових резервів, які формуються з цих операцій, необхідно переконати громадян і керівників підприємств, що страхування є найбільш ефективним способом вирішення можливих проблем при загибелі чи пошкодженні їхнього майна, завданні шкоди третім особам та в подібних випадках. Потенційні страхувальники мають бути переконані, що немає більш доступного та надійного методу вирішення збитків у таких ситуаціях, ніж укладення договорів страхування [53].

Перше, що мають зрозуміти страхувальники, це визначити, коли можна очікувати допомоги від держави при збитках, а коли вони самі мають відшкодувати збитки своїми коштами. По-друге, важливо мати систему гарантій від страховиків, які підтримають виконання їхніх обов'язків за умовами страхових контрактів. Нарешті, можливе використання спеціальних умов при укладанні страхових договорів для деяких видів страхування.

Науковці, зокрема у роботі [53], підкреслюють, що для розширення можливостей страхових операцій та підвищення ролі страховиків у процесі інвестування потрібно значно збільшити власний капітал страхових компаній. Тільки великі страхові організації можуть накопичувати значні суми для інвестування, що сприяє довірі потенційних клієнтів. Більше того, роль власного капіталу страховиків у процесі інвестування полягає в тому, що ці ресурси, як правило, не обтяжені конкретними зобов'язаннями і можуть бути вкладені у довгострокові та менш ліквідні види інвестицій.

Світовий досвід підтверджує, що страхові компанії є значним джерелом інвестиційного капіталу з декількох причин. По-перше, це пов'язано зі зворотнім циклом операцій (збирання страхової премії перед наданням страхових послуг), а по-друге, з розподілом ризику в часі. Страховики

протягом строку дії угоди страхування тимчасово розпоряджаються коштами страхувальників, які накопичуються у страхові резерви [48].

Окрім коштів страхових резервів, страховик має під своїм керівництвом власні кошти у вигляді вкладів засновників, а також спеціальних фондів, які утворюються на основі прибутку та нерозподіленого прибутку.

Згідно з Костецьким В. [47], кошти страховика, які перебувають у його розпорядженні, представляють собою сукупність ресурсів, за допомогою яких він (страховик) виконує свої зобов'язання у разі страхового випадку та забезпечує нормальне функціонування компанії. Ці кошти складаються, по-перше, зі страхових премій, а по-друге, з власних коштів, що можуть використовуватися протягом кількох років. Отже, згідно з Костецьким В. [47], при інвестуванні таких коштів потрібно враховувати їхню структуру та оптимальний строк інвестування. Слід враховувати, що резерви є коштами страхувальників і у разі страхового випадку мають негайно повертатися їм у вигляді страхового відшкодування, яке може бути навіть більшим, ніж платежі за страхові послуги. Активи страхової компанії повинні бути розміщені з урахуванням безпечності, прибутковості, ліквідності та диверсифікації. Ці принципи становлять основні вимоги до управління активами [54].

Безпечність інвестицій страхової компанії свідчить про мінімальний ризик у цілях активів і може бути досягнута шляхом різноманітності вкладень. Щодо доходності активів страховика, вона відіграє ключову роль у визначенні загального фінансового результату. У деяких випадках, наприкінці фінансового періоду, страховик може компенсувати збитки, пов'язані зі страховою діяльністю, за рахунок прибутку від інвестиційних операцій. Таким чином, в цілому компанія може досягти позитивного фінансового результату.

Дослідники, такі як Гавриляк Т. [9], коли говорять про ліквідність активів страхових компаній, мають на увазі можливість швидкого

перетворення їх у готівкові платіжні кошти, що дозволяє страховику виконати свої зобов'язання. Використання принципу ліквідності в страхуванні стає важливим у залежності від ризиків, які несе страховик у своєму портфелі. Наприклад, якщо страхування включає види з високим ризиком, такі як авіаційне страхування, важливо мати легко конвертовані активи для негайного використання. Проте безпека, дохідність та ліквідність активів не завжди є взаємозамінними. Наприклад, надійні активи, такі як державні цінні папери, можуть мати низьку прибутковість.

Кошти, що надходять від ризикових видів страхування, перебувають у розпорядженні страховика протягом терміну дії договору страхування, який зазвичай становить до одного року. Максимальний період між накопиченням коштів у страхові резерви та їх використанням для страхових виплат – один рік. Але частина цих коштів може знадобитися в будь-який час для відшкодування збитків. Отже, кошти страхових резервів за ризиковими видами страхування мають бути вкладені в легко конвертовані, короткострокові активи [54,55].

Кошти, що накопичуються у резервах коливань збитковості та катастроф, призначені для забезпечення виконання зобов'язань страховика за договорами страхування у випадках, коли поточних надходжень страхових премій недостатньо. Ці кошти можуть використовуватися не кожного року, тому їх має бути вкладено в довгострокові активи, що при цьому мають бути легко доступними для використання, якщо потрібно.

Струм інвестиційних ресурсів до сфер, які є ключовими для суспільного розвитку, має відбуватися з урахуванням умов, а їх розподіл має бути надійним як для страховика, так і для страхувальника. Важливо також звернути увагу на вимоги, що застосовуються при визначенні ступеня покриття коштів, які інвестує страховик. Щоб інвестиції страховика були доцільними, перегляд

структури та ступеня покриття інвестиційних коштів повинен враховувати надійність вкладень і їх ліквідність. Отже, ефективна інвестиційна стратегія страховика значно залежить від розвитку фінансового ринку і забезпечення вільного доступу до нього для страхових компаній. Отже, можна підсумувати, що виходячи із того, що страховий ринок України розширюється, послугами користується все більша кількість людей, а страхові резерви зростають, потрібно продовжувати вдосконалювати систему контролю та інвестування цих резервів, а також підготовлювати та навчати спеціалістів, надаючи нові технології та можливе іноземне запозичення управління резервами.

3.2. Удосконалення управління страховими резервами ПАТ «СК «УСГ»

Кожного року страхова компанія «УСГ» проводить незалежний аудит своєї фінансової звітності за допомогою незалежного аудитора відповідно до усіх правил, норм та стандартів, які будуть описані та розглянуті нижче. Ми вважаємо дану дію позитивним аспектом, адже це безпосередньо впливає на стан та місце УСГ серед конкурентів на страховому ринку, а також збільшує рівень довіри зі сторони клієнтів.

Згідно зі стандартами МСФЗ 4, відповідно до пункту 15 та розділу 9 Методики формування страхових резервів для страхування, відмінного від страхування життя, на звітну дату було перевірено адекватність страхових зобов'язань СК «УСГ», пов'язаних із резервом незароблених премій та резервом збитків. Це оцінювалося, включаючи резерв заявлених, але не виплачених збитків та резерв збитків, які вже виникли, але про які ще не було заявлено [33].

Усі показники цих резервів УСГ були розраховані та оцінені у розділі 2 цієї роботи.

Проведення аналізу для резерву незароблених премій, які були зменшені на суму відстрочених аквізиційних витрат, шляхом порівняння утворених зобов'язань із поточними прогнозами майбутніх фінансових потоків за активними страховими угодами на кінець 2022 року. Ці грошові потоки містять у собі майбутні страхові виплати та витрати, пов'язані з цими угодами, а також доходи від реалізації вимог регресу. Розрахунок кожного з цих показників проводиться на основі кінцевої величини збитковості та фактичних даних про нараховані витрати за звітний період, враховуючи прогнозні припущення.

Оцінка резерву збитків, який сформований на кінець 2022 року, виконується без врахування перестраховування. Дані розрахунки проводяться за допомогою актуарних методів, що відповідають стратегії акціонера Vienna Insurance Group AG, Австрія. Для перевірки достатності резерву збитків для покриття витрат, які виникли на звітну дату, але не були врегульовані, було порівняно його з прогнозом майбутніх виплат за цими збитками, у тому числі витратами на їх врегулювання. Для цього було використано актуарні методи, що допомогли розрахувати очікувану загальної суми виплат, пов'язаних з цими збитками за окремі календарні квартали, та порівняно різницю між цією прогнозованою сумою та реальними виплатами на дату звіту з розміром резерву збитків.

Якщо під час перевірки адекватності зобов'язань виявиться, що розрахована сума майбутніх грошових потоків перевищує обсяг страхових резервів, то страхові резерви повинні бути поповнені на ту величину, якої не вистачає для покриття зобов'язань. Збитки, виявлені в результаті цієї перевірки, будуть враховані у наступних періодах у вигляді додаткових зобов'язань, якщо проблеми з адекватністю зобов'язань більше не виникають.

Станом на 31 грудня 2022 року резерв коливань збитковості, який був розрахований відповідно до Методики формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя, становив 0 тис. грн. Для порівняння – цей показник на 31 грудня 2021 року становив 24 171 тис. грн, що є позитивним явищем, адже це показує точність розрахунку страхових резервів СК «УСГ» та вказує на професіональність і досить високий рівень компанії [33].

З огляду на всі показники, розраховані вище, у розділі 2, ми можемо підсумувати, що УСГ продовжує зростати як досить конкурентна компанія та завойовувати своє місце на ринку страхування України.

Оскільки спостерігається позитивна тенденція розрахунку та формування страхових резервів, то можна рекомендувати лише одне – продовжувати у цьому ж напрямку та постійно вдосконалюватись, проводячи різні комунікації та тренінги всередині компанії для працівників, адже зі зростанням страхових резервів прийде і зростання страхових виплат. Тому над вдосконаленням формування страхових резервів потрібно продовжувати працювати. Можливе також запозичення позитивного досвіду іноземних страхових компаній.

Щодо політики управління страховими резервами, то тут безумовно потрібен розвиток та вклад спочатку у знання працівників для того, аби розуміти специфіку вкладу та інвестування коштів страхових резервів, а потім вже й самі інвестиції, що буде підвищувати ліквідність та платоспроможність УСГ. А це у свою чергу забезпечить більшу фінансову стійкість компанії та гнучкість управління фінансовими ризиками, що буде сприяти лише зростанню конкурентоспроможності УСГ. Державне регулювання інвестиційної активності страхових компаній в Україні базується на законодавчих актах, таких як «Про фінансові послуги та державне

регулювання ринків фінансових послуг», «Про страхування» [44], «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів», «Про цінні папери та фондовий ринок», а також у визначенні «Положення про обов'язкові критерії та нормативи достатності, диверсифікованості та якості активів страхових компаній», затвердженого Розпорядженням Нацкомфінпослуг № 396 від 23.02.2016 року. Коли страхові компанії займаються страхуванням довічних пенсій в рамках недержавного пенсійного забезпечення, кошти, що формуються за такими угодами, розміщуються відповідно до статті 49 Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення».

Головним нововведенням при відміні «Положення про обов'язкові критерії та нормативи достатності, диверсифікованості та якості активів страховика» було визначення списку активів з низьким рівнем ризику, до яких входять:

- українські державні облігації;
- кошти, розміщені у банках з кредитним рейтингом, що не нижче «АА» за національною рейтинговою шкалою;
- облігації, що видані банком з кредитним рейтингом, що не нижче «АА» за національною рейтинговою шкалою;
- облігації міжнародних фінансових установ [9].

Тому можемо сказати, що ця норма вплинула на страхові компанії, які в певній мірі переглянули структуру своїх страхових резервів.

Слід відзначити, що українські страхові компанії продовжують реформувати свою інвестиційну політику й сьогодні.

Страхові компанії впливають на розвиток інвестиційної діяльності на рівні макроекономіки у двох основних напрямках: по-перше, через свою операційну (страхову) діяльність вони захищають економічні інтереси

фізичних та юридичних осіб, спонукаючи їх до інвестиційної активності; по-друге, в ході операційної діяльності страхові компанії накопичують значні грошові резерви та самі стають активними інвесторами. Значення інвестиційної діяльності страховиків також вирішальне на рівні мікроекономіки, оскільки вона є одним із ключових чинників успішного функціонування страхової компанії.

Таким чином інвестиційна діяльність впливає на страхову компанію у такі способи:

- забезпечує можливість надавати страхові послуги за рахунок утворення достатніх обсягів страхових резервів;
- впливає на якість страхових послуг і визначає позицію страховика на ринку;
- визначає основні характеристики страхового продукту, зокрема його вартість, а також реальне виконання страховиком своїх зобов'язань, зумовлених строками страхових виплат;
- дозволяє власникам страхової компанії розвивати та самостійно управляти своїм бізнесом. Завдяки інвестуванню страхових резервів накопичуються кошти для розширення власних ресурсів. Це має важливе значення у контексті тенденцій, пов'язаних з поступовим збільшенням вимог регулятора до мінімального розміру статутного капіталу страхових організацій [57, 37-38].

Частиною фінансової стратегії страхових компаній є їх інвестиційна стратегія. Кожна з таких компаній має власну інвестиційну політику, що визначається рядом чинників [57, с. 65]:

- Типами страхових операцій, які вона здійснює;
- Обсягом наявних ресурсів;
- Ситуацією на грошовому та фінансовому ринку.

Страхові компанії як інвестори мають свою унікальність у тому, що грошові ресурси, якими вони керуються, тимчасово знаходяться в їх розпорядженні, і дуже важливо правильно розрахувати момент, коли ці ресурси будуть необхідні для погашення зобов'язань страхової компанії.

Зазначається [59], що при розміщенні коштів страхова компанія враховує такі ключові критерії: забезпечення збереження коштів, що вкладені; ліквідність активів, їх можливість швидкої конвертації у грошові кошти для виконання зобов'язань страховика; рівень прибутку від вкладених коштів. Збалансований портфель інвестування досягається за допомогою різноманітності вкладень.

Огляд структури страхових компаній показує, що вони не мають спеціалізованого відділу для управління інвестиціями страхових резервів. Такий відділ повинен виконувати функції щодо обґрунтування вибору методів розрахунку нормативного розміру страхових резервів та обґрунтування фактично необхідного оптимального розміру наявних страхових резервів для конкретних видів страхування, які проводить компанія. Утворення страхових резервів пов'язане з повноваженнями з виплати страхових відшкодувань. Однак практика показує, що більшість філій страхових компаній не мають можливості повністю формувати страхові резерви або розміщувати їх кошти у фінансові інструменти. Зазвичай, виплати страхового відшкодування здійснюються лише за згодою головної компанії. Пропонується створення відділу управління інвестиціями страхових резервів, делегування частини повноважень філіям щодо розміщення страхових резервів і виплат страхових відшкодувань.

Огляд підходів до розміщення страхових резервів в українських страхових компаніях показує, що на сьогодні вони майже не займаються цим питанням.

3.3. Оцінка економічного ефекту від удосконалення управління страховими резервами ПАТ «СК «УСГ»

Дослідження методів управління страховими резервами є одним із шляхів вирішення завдання підвищення інвестиційного та фінансового потенціалу місцевих страхових компаній. Це особливо пов'язано із необхідністю збільшення притоку інвестицій у вітчизняну економіку, що може сприяти більш раціональному формуванню та використанню страховими організаціями їхніх резервів. Дослідження спеціальної літератури вказує на відсутність єдиного теоретико-методологічного підходу та спільної термінології щодо страхових резервів і методів управління ними.

Формування страхових резервів завжди було складним завданням, оскільки майбутні виплати, які відображаються через розмір цих резервів, мають ймовірнісний характер. Невідомими є як момент (і факт) настання збитку, так і розмір страхової виплати, що обмежує точність розрахунків страхових резервів.

Сучасний страховий ринок активно шукає способи покращення розрахунків страхових резервів, що наразі є однією із найбільш актуальних проблем. Фінансова стабільність страховика в значній мірі залежить від правильного формування резервів, тому підвищення ефективності управління вітчизняними страховими компаніями вимагає удосконалення методів розрахунку страхових резервів.

Усім відомо, що страхові резерви виконують дві ключові функції: компенсують збитки та служать об'єктом інвестування. Ми вважаємо, що доцільним було б відокремлювати витрати, які виникають внаслідок розірвання страхових угод, від витрат, пов'язаних зі страховими випадками,

адже це може суттєво вплинути на об'єктивність статистики страхових витрат, якщо ці дані будуть відображатися у звітності щодо прибутків та збитків страхової компанії.

Ми пропонуємо повернення невикористаної частині премії при розірванні страхового договору віднести в окрему категорію у звіті про прибутки та збитки, тому що враховуючи функції страхових резервів, ця сума не відноситься до них. Крім цього, у разі повернення премії суму витрат страхової компанії можна точно визначити, тому немає необхідності включати її до резерву, який є передбачуваним та орієнтованим на майбутнє. Розрізнення цих двох складових дозволить точніше розрахувати обсяг втрат у зв'язку зі страховими випадками, що покращить достовірність страхової статистики.

Щодо інвестування коштів страхових резервів, то ці дії підлягають суворому контролю з боку держави, адже ці кошти не належать страховику та не є його власністю. У цьому потрібно чітко дотримуватися поставлених правил та вимог. Тому, аби виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками, страховик повинен утримувати страхові резерви лише у прибуткових та надійних активах, які мають високий рівень ліквідності.

Дані грошові надходження будуть відображатися у «Звіті про рух грошових коштів».

Залучення додаткового капіталу із зовнішніх джерел на більш вигідних умовах, ніж ті, що існують на ринку та мають середню ціну, а також використання ефекту фінансового левериджу шляхом вкладення власного капіталу страховика будуть сприяти отриманню відсотків з депозитів за середнім залишком грошових коштів на валютному або розрахунковому рахунках компанії [48].

Спрогнозуємо також можливий ріст показників рентабельності УСГ при виконанні запропонованих шляхів підвищення управління страховими резервами (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Прогнозовані показники рентабельності СК «УСГ» (2023-2025рр.), %

№	Показник	Розрахунок			
		2022р.	2023р.	2024р.	2025р.
1	2	3	4	5	6
1	Коефіцієнт рентабельності активів	2,66	2,71	2,87	2,93
2	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	13,93	14,0	14,34	14,87
3	Коефіцієнт рентабельності діяльності	4,43	4,57	4,68	4,85
4	Коефіцієнт рентабельності страхових послуг	7,28	7,4	7,56	7,78

Джерело: розробка автора за даними [33]

І розглянемо також відповідний графік (рис. 3.1).

Щодо оцінки економічного ефекту від вдосконалення управління страховими резервами УСГ, які були зазначені та описані вище, можна звернути увагу на декілька наступних аспектів.

Однією з переваг даного удосконалення є оптимізація ризиків, адже правильне управління резервами може допомогти уникнути недофінансування або надлишок фінансування ризиків, що також відобразиться на загальній стійкості компанії щодо різних економічних умов.

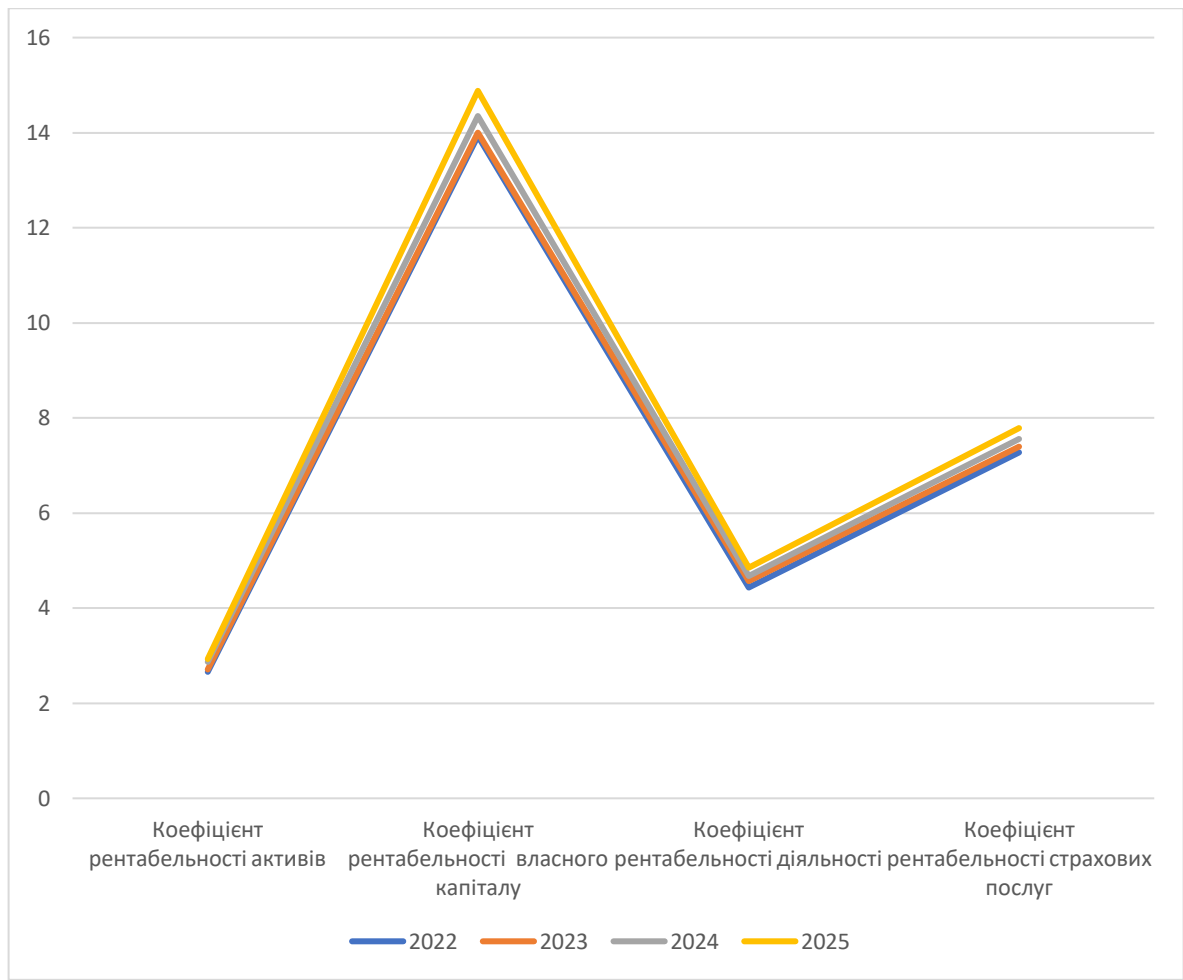

Рис. 3.1. Динаміка прогнозованих змін показників рентабельності СК «УСГ»

Джерело: розробка автора за даними [33]

Заплановані показники фінансової стійкості будуть запобігати ризикам нестачі коштів для виплати страхових сум у майбутньому, що має пряме відношення до зростання платоспроможності СК «УСГ».

Ефективність вкладення буде однозначно зростати при оптимальному розподіленні страхових резервів, яке може покращити дохідність вкладень, що у свою чергу буде сприяти додатковому прибутку СК «УСГ».

Ми вважаємо, що це також відзначиться на клієнтському сприйнятті та репутації компанії, демонструючи її здатність відповідати на вимоги клієнтів та забезпечувати стійкість у страховій діяльності. Тому з цим також буде

зростати ефективність і конкурентоспроможність УСГ на страховому ринку України.

З усього вищенаведеного можна зробити висновок, що продовжуючи покращувати формування страхових резервів та залучення їх у інвестиційну діяльність, СК «УСГ» зміцнить свою фінансову стійкість, підвищить конкурентоспроможність та залучить ще більшу суму доходів.

Висновки до розділу 3

1. Страховики повинні дотримуватися правил забезпечення своєї платоспроможності згідно із Законом України «Про страхування». Одне з цих правил – це страхові резерви, які мають бути достатніми для майбутніх виплат – страхових сум і відшкодувань страхувальникам.

2. Станом на 31 грудня 2022 року резерв коливань збитковості СК «УСГ», який був розрахований відповідно до Методики формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя, становив 0 тис. грн. Для порівняння – цей показник на 31 грудня 2021 року становив 24 171 тис. грн, що є позитивним явищем, адже це показує точність розрахунку страхових резервів СК «УСГ» та вказує на професіональність і досить високий рівень компанії.

3. Для підвищення інвестиційного та фінансового потенціалу страхової компанії «УСГ» потрібно досліджувати ефективні методи управління страховими резервами компанії. А особливо це буде сприяти збільшенню притоку інвестицій у вітчизняну економіку, що у свою чергу буде свідчити про більш раціональне формування та використання страховими компаніями їхніх резервів.

4. У даному розділі було запропоновано відокремлювати витрати, які виникають внаслідок розірвання страхових угод, від витрат, пов'язаних зі страховими випадками, адже це може суттєво вплинути на об'єктивність статистики страхових витрат, якщо ці дані будуть відображатися у звітності щодо прибутків та збитків страхової компанії.

5. Також одним із важливих шляхів ефективного управління страховими резервами є їх інвестування, що буде впливати на загальну фінансову стійкість УСГ, конкурентоспроможність, клієнто-орієнтованість та зростання доходу.

ВИСНОВКИ

Розкриваючи тему даної випускної роботи, ми систематизували теоретичні знання та вирішили поставлені завдання, які охоплювали аналіз управління страхових резервів страхової компанії і його покращення на прикладі СК «УСГ».

Підсумуємо усе у пунктах, наведених нижче.

1. Проведення аналізу страхових резервів страховика є актуальною проблемою у наш час, адже це має прямий вплив на фінансовий стан, платоспроможність та конкурентоспроможність страхової компанії на страховому ринку України.

2. Термін «страхові резерви» означає, частину страхового фонду, що формується згідно з різними видами страхування для забезпечення гарантування страхових сум та майбутніх страхових виплат. Важливо зауважити, що термін «страхові резерви» підпорядковується категорії «фінансові ресурси».

3. Щодо інформаційного забезпечення страхових резервів страхової компанії, то туди належать баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал та інші статистичні дані. Вони допомагають аналізувати динаміку коштів зі страхових резервів, а також можливі перспективи отримання прибутку тощо.

4. Основним законом, що регулює страхову діяльність є Закон України «Про страхування».

5. «Українська страхова група» (УСГ) вважається однією з відомих і сучасних компаній в Україні. На страховому ринку вона пропонує різноманітні страхові послуги, якими сьогодні користуються тисячі клієнтів і їх кількість постійно зростає. Компанія належить до категорії тих, що володіють 100% іноземним капіталом. Заснована 24 квітня 2000 року як СК «Напарс», а зараз

очолює її Нельга Павло Олександрович. Статутний капітал компанії складає 278 659,5 тис. грн.

6. УСГ є платоспроможною компанією, яка продовжує зростати з кожним роком своєї діяльності на страховому ринку України. Деякі показники вказують на незначну фінансову залежність від зовнішніх джерел фінансування.

7. Аналіз страхових резервів показав, що усі показники мають тенденцію до зростання, що свідчить про зростання обсягу страхових послуг, що надаються компаніям та населенню, що у свою чергу ще раз підтверджує вагоме місце компанії серед конкурентів.

8. Для підвищення інвестиційного та фінансового потенціалу страхової компанії «УСГ» потрібно досліджувати ефективні методи управління страховими резервами компанії. А особливо це буде сприяти збільшенню притоку інвестицій у вітчизняну економіку, що у свою чергу буде свідчити про більш раціональне формування та використання страховими компаніями їхніх резервів.

9. Для покращення управління страховими резервами УСГ було запропоновано відокремлювати витрати, які виникають внаслідок розірвання страхових угод, від витрат, пов'язаних зі страховими випадками, адже це може суттєво вплинути на об'єктивність статистики страхових витрат, якщо ці дані будуть відображатися у звітності щодо прибутків та збитків страхової компанії, а також розвивати інвестиційну діяльність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Horbachova O., Shubina I. Features of the functioning of the insurance market of Ukraine. «*Finance: theory and practice*»: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference. Kyiv: NAU, 2021. P.150-152.
3. TOP Insurance journal. URL: <https://forinsurer.com/top> (дата звернення: 29.11.2023).
4. Zaiats Y. STRATEGIC AND OPERATIONAL FINANCIAL PLANNING OF THE INSURANCE ORGANIZATION. VII Міжнародна науково-практична конференція «Менеджмент XXI століття: глобалізаційні виклики». Полтава, 2023. P. 162-164.
5. Алескерова Ю. Управління капіталом страхових компаній. /Ю. Алескерова, О. Сідак // Інфраструктура ринку. 2018. Вип. 18. С. 300- 306
6. Антипенко Н.В., Шубіна І.О., Заяць Ю.А. Аналіз ефективності управління фінансовою діяльністю страхових компаній України. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Київ, 2023. Вип. 5 (139). С. 16-22.
7. Борисова В.А., Огаренко О.В. Організаційно-економічний механізм страхування. Суми : Довкілля, 2021. 194с.
8. Балицька М. В. Інвестування страхових резервів як фактор підвищення фінансової стійкості страховика. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 12, частина 1. С 19 –24.
9. Балицька М.В. Інвестування страхових резервів як фактор підвищення фінансової стійкості страховика. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. Випуск 12, частина 1. С. 19- 24.
10. Балицька М.В. Роль фінансової стійкості страхових компаній у забезпеченні фінансової стабільності економіки країни / М.В. Балицька // Економіка та держава. 2019. № 9. С. 89-92.

11. Баранов А. Л. Фінанси страхових організацій. Практикум : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2019. 215 с
12. Білик М. Д. Фінансовий стан страховика: теорія, методика. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2018. № 5. С. 86-92.
13. Бойко А. О. Перестраховання як механізм забезпечення фінансової стійкості страхової компанії: дис. канд. екон. наук : 08.00.08 / А. О. Бойко. Суми, 2019. 278 с
14. Ботвіна Н. О. Формування страхового ринку в Україні: реалії та проблеми сьогодення. *Економічний аналіз*. 2019. Т. 29. № 4. С. 132-137.
15. Бунда О. М., Перова О.М. Методичні аспекти аналізу фінансового стану підприємства. *Економіка та управління підприємствами*. 2015. №2(85). С. 99-107.
16. Василенко А. Інвестиційна діяльність страхових компаній: стратегія та пріоритети. *Страхова справа*. 2021. № 3. С. 38–46.
17. Вовчак О. Д. Страхова справа : підручник. Київ : Знання, 2020. 425 с.
18. Говорушко Т. Страхові послуги: Навчальний посібник К. : Центр навчальної літератури, 2020. 397 с.
19. Горбач Л. М. Страхування О. Б. Каун. Київ : Кондор, 2018. 520 с
20. Галь С. В. Дослідження чинників вибору страхової. *Матеріали X Міжнародної науково-практичної студентської конференції магістрантів*. 2019. С.236-237.
21. Гаманкова О. Вплив процесів глобалізації на розвиток ринку страхових послуг України. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка*. Серія : Економіка. 2017. Вип. 89. С. 61-63.
22. Гвозденко О. А. Основи страхування. *Фінанси та статистика*. 2019. №7. С. 18-25.
23. Горбач Л. М. Страхова справа : навч. посіб. Київ, 2021. 252 с. 14. Горобець О. І. Методи аналізу фінансового стану підприємств. *Управління розвитком*. 2021. №10 (173). С. 138-140.

24. Дем'яненко М. Я., Лузан Ю. А., Каблук П. Т. Фінансовий словник : довідник. Київ, 2018. 507 с.
25. Демченко В.М. Методичні підходи до оцінки ефективності діяльності страхових компаній у сфері накопичувального страхування. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Проблеми інтеграції України у світовий фінансовий простір. 2018. Вип. 1 (105). С.131-135.
26. Денисенко М. П., Зазимко, О. В. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств. *Агросвіт*. 2019. №10. С. 52-58. 18.
27. Дьячкова Ю.М. Страховий ринок в умовах нестабільної економіки. *Вісник Донбаської державної машинобудівної академії*. 2016. № 2. С. 172-176.
28. Золотарьова О. В. Ключові тенденції та пріоритети розвитку ринку страхових послуг в Україні. *Економіка і суспільство*. 2018. №11. С. 413-420.
29. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : навч. посіб. Вид. 3-тє, перероб. і допов. Київ, 2021. 378 с.
30. Косова Т. Д. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ, 2018. 440 с.
31. Мамонова Г.В. Дослідження економічної сутності страхових резервів. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки*. 2021. Вип. 6. С. 295-298.
32. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Офіційний сайт. URL: <http://www.nfp.gov.ua>.
33. Нестерова Д. Фінансові ресурси страхових організацій та напрямки їх розміщення. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2018. № 12(153). С. 71–75.
34. Оксанич С. Професійне управління активами страхових компаній: проблеми та перспективи. *Страхова справа*. 2021. № 2. С. 67–69.

35. Осадець С.С. Страхування : підручник для ВНЗ. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 324 с.

36. Офіційний сайт СК «УСГ». URL: <https://ukringroup.ua/ua> (дата звернення: 28.11.2023).

37. Пластун. В. Л., Балев В.Є. Формування оптимального портфелю технічних резервів страхових компаній. Вісник Сумського національного аграрного університету. 2018. № 3 (51). С. 13 –18.

38. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI : станом на 8 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 16.12.2023).

39. Полчанов А. Ю. Фінансова стратегія страховика на світовому ринку. *Вісник КНТЕУ*. 2019. № 3. С. 75-83.

40. Правила формування, обліку та розміщення страхових резервів за видами страхування іншими, ніж страхування життя, затверджені Розпорядженням Держфінпослуг від 17.12.2010 № 3104 (зі змінами і доповненнями).

41. Приказюк Н. В., Янковський Д. В. Підходи до формування технічних резервів страхових організацій: вітчизняні реалії та світові вимоги. *Проблеми економіки*. 2019. № 1. С. 351 –356.

42. Про акціонерні товариства : Закон України від 17.09.2008 р. № 514-VI : станом на 1 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text> (дата звернення: 16.12.2023).

43. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII : станом на 1 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 16.12.2023).

44. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV : станом на 10 серп. 2022 р.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 16.12.2023).

45. Про господарські товариства : Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-XII : станом на 31 берез. 2023 р.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text> (дата звернення: 16.12.2023).

46. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № z0336-13.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 17.05.2022).

47. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР : станом на 6 трав. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр#Text> (дата звернення: 16.12.2023).

48. Ротова Т. А., Василенко А. В. Страхування як чинник розвитку інвестиційного процесу. Науковий вісник Буковинського державного фінансовоекономічного інституту. Економічні науки. 2022. С. 178–179.

49. Рыбак О. М., Заяць Ю. А. Дослідження страхового ринку України в період дії воєнного стану. III Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток економіки та бізнес-адміністрування: наукові течії та рішення». Київ, 2023. Вип. 7 (145). С. 18-23.

50. Самошкіна І. Д. Особливості формування резервів страхових компаній. Гроші, фінанси та кредит. 2019. № 11. С. 786–789.

51. Самошкіна І.Д. Особливості формування резервів страхових компаній. Вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. 2020. № 11. С. 786-789.

52. Сукач О. М., Сарана Л.А. Страховий ринок України: сучасні реалії та перспективи. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту*. 2018. № 1 (20). С. 106-113.

53. Супрун А.А. Загрозливі тенденції розвитку страхового ринку України. Економіка та держава. 2019. №8. С.28 –31.
54. Ткаченко Н. В. Страхування та страховий ринок : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, 2021. 308 с.
55. Уманців Ю. Інтеграційні процеси на страховому ринку в умовах глобалізації світової економіки. Фінанси України. 2021. № 5. С.143 –147.
56. Фінанси для фінансистів : підручник / Т. А. Говорушко та ін. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 612 с.
57. Шірінян Л.В., Шашенко О.В., Шірінян А.А. Економіко-правовий аналіз розміщення страхових резервів страхових компаній і перестраховання у нерезидентів. Бізнес-Інформ. 2019. №7. С. 250-360.
58. Шірінян Л.В., Шірінян А.А. Ключові показники ефективності функціонування страхового ринку для держави. Бізнес Інформ. 2019. №8. С. 158-164.

ДОДАТКИ

Додаток А

Підприємство: ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група»
 Територія: Солом'янський р-н м. Києва, Україна
 Організаційно-правова форма господарювання: Акціонерне товариство
 Вид економічної діяльності: Інші види страхування, крім страхування життя
 Одиниці виміру: тис. грн. без десяткового знаку
 Адреса, телефон: 03038 КИЇВ, КИЇВ 38, Федорова Івана, буд.32, літ.А
 (044) 237-02-78, (044) 237-02-56
 Складено (зробити позначку «x») у відповідній клітинці
 За положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
 За міжнародними стандартами фінансової звітності

Дата (рік, місяць, число)
 за СДРПОУ
 за КОАТУУ
 за КОПФГ
 за КВЕД

Коди		
2021	12	31
30859524		
8038900000		
230		
65.12		

v

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2021 р.

Форма N 1

Код по ДКУД

1801001

Актив	Примітка	Код рядка	31 грудня 2020 року	31 грудня 2021 року
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	5	1000	6 593	4 726
первісна вартість	5	1001	13 607	13 620
накопичена амортизація	5	1002	(7 014)	(8 894)
Незавершені капітальні інвестиції		1005	-	-
Основні засоби	6	1010	27 263	20 265
первісна вартість	6	1011	74 186	60 800
знос	6	1012	(46 923)	(40 535)
Інвестиційна нерухомість		1015	-	-
Довгострокові біологічні активи		1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	11	1030	-	11 220
інші фінансові інвестиції	11	1035	53 901	339 613
Довгострокова дебіторська заборгованість		1040	-	-
Відстрочені податкові активи	24	1045	16 067	19 831
Відстрочені аквізційні витрати ¹	7	1060	121 201	165 111
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	8	1065	503 270	641 609
Інші необоротні активи		1090	-	-
Усього за розділом I¹		1095	728 295	1 202 375
II. Оборотні активи				
Запаси		1100	421	343
Поточні біологічні активи		1110	-	-
Депозити перестраховання		1115	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	9	1125	12 924	17 559
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами		1130	-	3 244
з бюджетом	9	1135	34	4
у тому числі з податку на прибуток		1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	9	1140	6 780	19 432
Інша поточна дебіторська заборгованість	9	1155	33 281	31 070
Поточні фінансові інвестиції	10	1160	357 146	296 167
Гроші та їх еквіваленти	10	1165	526 805	273 010
Готівка	10	1166	47	10
Рахунки в банках	10	1167	526 758	273 000
Витрати майбутніх періодів		1170	-	-
Частка перестраховика у страхових резервах ¹	13	1180	3 089 651	1 094 812
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань		1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	13	1182	3 041 558	1 042 717
резервах незароблених премій	13	1183	48 093	52 095
інших страхових резервах		1184	-	-
Інші оборотні активи		1190	-	-
Усього за розділом II¹		1195	4 027 042	1 735 641
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	11	1200	554	6 312
Баланс		1300	4 755 891	2 944 328

Пасив	Примітка	Код рядка	31 грудня 2020 року	31 грудня 2021 року
1	2	3	4	5
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	12	1400	278 659	278 659
Внески до незареєстрованого статутного капіталу		1401	-	-
Капітал у дооцінках		1405	3 528	-
Додатковий капітал		1410	81 941	81 941
Емісійний дохід		1411	16 241	16 241
Резервний капітал		1415	92 959	103 345
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		1420	127 249	88 694
Неоплачений капітал		1425	-	-
Вилучений капітал		1430	-	-
Інші резерви	13	1435	26 863	24 171
Усього за розділом I		1495	611 199	576 810
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання		1500	-	-
Довгострокові кредити банків		1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання		1515	-	-
Довгострокові забезпечення		1520	-	-
Цільове фінансування		1525	-	-
Страхові резерви ¹	13	1530	3 968 568	2 144 330
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань		1531	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	13	1532	3 431 534	1 481 857
резерв незароблених премій	13	1533	537 034	662 473
інші страхові резерви		1534	-	-
Усього за розділом II¹		1595	3 968 568	2 144 330
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків		1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями		1610	-	-
товари, роботи, послуги	14	1615	564	964
розрахунками з бюджетом	14	1620	18 938	19 380
у тому числі з податку на прибуток		1621	18 938	19 380
розрахунками зі страхування		1625	-	-
розрахунками з оплати праці	14	1630	136	160
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	14	1635	17 731	21 208
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками		1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю		1650	-	-
Поточні забезпечення	14	1660	6 946	7 204
Доходи майбутніх періодів		1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків		1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	14	1690	131 809	174 272
Усього за розділом III¹		1695	176 124	223 188
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття				
Баланс		1900	4 755 891	2 944 328

¹Відстрочені авіаційні витрати, відображені у рядку 1060, включають довгострокову частину в розмірі 536 тис. грн і короткострокову частину в розмірі 164 575 тис. грн (2020: довгострокова частину в розмірі 2 342 тис. грн. та короткострокову частину в розмірі 1 18 859 тис. грн.). Частка перестраховки у страхових резервах, відображена у рядку 1180, на 31 грудня 2021 р. включає довгострокову частину в розмірі 21 532 тис. грн. і короткострокову частину в розмірі 1 073 280 тис. грн. (2020: довгострокова частину в розмірі 12 156 тис. грн. та короткострокову частину в розмірі 3 077 495 тис. грн.). Відповідно, станом на 31 грудня 2021 р. необоротні активи Компанії складають 1 059 332 тис. грн. (2020: 621 592 тис. грн.), а її оборотні активи складають 1 878 684 тис. грн. (2020: 4 133 745 тис. грн.).

Страхові резерви, відображені у рядку 1530, на 31 грудня 2021 р. включають довгострокову частину в розмірі 1 099 680 тис. грн. і короткострокову частину в розмірі 1 044 650 тис. грн. (2020: довгострокова частину в розмірі 232 836 тис. грн. та короткострокову частину в розмірі 3 735 732 тис. грн.). Відповідно, станом на 31 грудня 2021 р. довгострокові зобов'язання Компанії складають 1 099 680 тис. грн. (2020: 232 836 тис. грн.), а її поточні зобов'язання складають 1 267 838 тис. грн. (2020: 3 911 856 тис. грн.). Див. також Примітку 13, де розкрито інформація про подання відстрочених авіаційних витрат, страхових резервів та часток перестраховки в них.

Керівник

П. О. Нельга

Головний бухгалтер

О. С. Федотова

Підприємство: ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група»

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

Коди		
2021	12	31
30859524		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за 2021 рік

Форма N 2

Код по ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Примітка	Код	2021 рік	2020 рік
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	15	2000	1 494 200	1 348 783
Чисті зароблені страхові премії	15	2010	1 494 200	1 348 783
Премії підписані, валова сума	15	2011	2 347 065	1 913 206
Премії, передані у перестраховання	15	2012	731 428	524 811
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	15	2013	125 439	63 064
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	15	2014	4 002	23 452
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	16	2050	(94 377)	(80 134)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	17	2070	(653 961)	(601 319)
Валовий:				
прибуток		2090	745 862	667 330
збиток		2095	-	-
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань		2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	18	2110	(49 163)	42 333
Зміна інших страхових резервів, валова сума	18	2111	1 949 677	(2 684 366)
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	18	2112	(1 998 840)	2 726 699
Інші операційні доходи	19	2120	154 678	3 108
Адміністративні витрати	20	2130	(105 722)	(84 056)
Витрати на збут	21	2150	(682 535)	(574 402)
Інші операційні витрати	22	2180	(16 188)	(5 281)
Фінансовий результат від операційної діяльності:				
прибуток		2190	46 932	49 032
збиток		2195	-	-
Дохід від участі в капіталі		2200	-	-
Інші фінансові доходи	23	2220	82 706	165 169
Інші доходи	23	2240	4 301	25 087
Фінансові витрати	23	2250	-	(7 282)
Втрати від участі в капіталі	11	2255	(1 585)	-
Інші витрати	23	2270	(40 265)	(70 783)
Фінансовий результат до оподаткування:				
прибуток		2290	92 089	161 223
збиток		2295	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	24	2300	(70 884)	(95 819)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування		2305	-	-
Чистий фінансовий результат:				
прибуток		2350	21 205	65 404
збиток		2355	-	-

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код	2021 рік	2020 рік
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	21 205	65 404

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	Код	2021 рік	2020 рік
1	2	3	4
Матеріальні витрати	2500	5 598	5 197
Витрати на оплату праці	2505	190 206	161 019
Відрахування на соціальні заходи	2510	35 296	29 977
Амортизація	2515	10 460	9 717
Інші операційні витрати	2520	1 311 223	1 139 282
Разом:	2550	1 552 783	1 345 192

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Найменування показника	Код	2021 рік	2020 рік
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток, що припадає на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток, що припадає на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

П. О. Нельга

Головний бухгалтер

О. С. Федотова

Підприємство: Приватне акціонерне товариство «Страхова компанія «УСГ»
 Територія: Соломянський р-н м. Києва, Україна
 Організаційно-правова форма господарювання: Акціонерне товариство
 Вид економічної діяльності: Інші види страхування, крім страхування життя
 Одиниці виміру: тис. грн. без десяткового знаку
 Адреса, телефон: вулиця ФЕДОРОВА ІВАНА, буд. 32 ЛІТ.А, м. Київ, 03038
 (044) 237-02-55, (044) 237-02-56
 Складено (зробити позначку «x» у відповідній клітинці
 За положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
 За міжнародними стандартами фінансової звітності

Дата (рік, місяць, число)
 за ЄДРПОУ
 за КАТОТТГ¹
 за КОПФГ
 за КВЕД

Коди		
2022	12	31
30859524		
UA8000000000980793		
230		
65.12		

V

Баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2022 р.
 Форма № 1

Код по ДКУД

1801001

Актив	Примітка	Код рядка	31 грудня 2021 року	31 грудня 2022 року
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	5	1000	4 726	3 061
первісна вартість	5	1001	13 620	13 701
накопичена амортизація	5	1002	(8 894)	(10 640)
Незавершені капітальні інвестиції		1005	-	-
Основні засоби	6	1010	20 265	20 774
первісна вартість	6	1011	60 800	65 261
знос	6	1012	(40 535)	(44 487)
Інвестиційна нерухомість		1015	-	-
Довгострокові біологічні активи		1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств		1030	-	-
інші фінансові інвестиції	11	1035	350 833	76 263
Довгострокова дебіторська заборгованість		1040	-	-
Відстрочені податкові активи	24	1045	-	2 704
Відстрочені аквізційні витрати ¹	7	1060	165 111	309 014
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	8	1065	641 609	592 337
Інші необоротні активи		1090	-	-
Усього за розділом I¹		1095	1 182 544	1 004 153
II. Оборотні активи				
Запаси		1100	343	355
Поточні біологічні активи		1110	-	-
Депозити перестрахування		1115	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	9	1125	17 559	29 327
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами		1130	3 244	4 120
з бюджетом	9	1135	4	-
у тому числі з податку на прибуток		1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	9	1140	19 432	28 700
Інша поточна дебіторська заборгованість	9	1155	50 901	59 249
Поточні фінансові інвестиції	10	1160	296 167	340 069
Гроші та їх еквіваленти	10	1165	273 010	1 465 481
Готівка	10	1166	10	62
Рахунки в банках	10	1167	273 000	1 465 419
Витрати майбутніх періодів		1170	-	-
Частка перестраховика у страхових резервах ¹	13	1180	1 094 812	499 999
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань		1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	13	1182	1 042 717	484 496
резервах незароблених премій	13	1183	52 095	15 503
інших страхових резервах		1184	-	-
Інші оборотні активи		1190	-	-
Усього за розділом II¹		1195	1 755 472	2 427 300
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	11	1200	6 312	6 312
Баланс		1300	2 944 328	3 437 765

Пасив	Примітка	Код рядка	31 грудня 2021 року	31 грудня 2022 року
1	2	3	4	5
I. Власний капітал				
Зареєстрований (паієвий) капітал	12	1400	278 659	278 659
Капітал у дооцінках		1405	-	-
Додатковий капітал		1410	81 941	81 941
Емісійний дохід		1411	16 241	16 241
Резервний капітал		1415	103 345	106 526
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		1420	88 694	176 671
Неоплачений капітал		1425	-	-
Видучений капітал		1430	-	-
Інші резерви	13	1435	24 171	-
Усього за розділом I		1495	576 810	643 797
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання		1500	-	-
Довгострокові кредити банків		1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання		1515	-	-
Довгострокові забезпечення		1520	-	-
Цільове фінансування		1525	-	-
Страхові резерви ¹	13	1530	2 144 330	2 140 410
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань		1531	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	13	1532	1 481 857	1 152 917
резерв незароблених премій	13	1533	662 473	987 493
інші страхові резерви		1534	-	-
Усього за розділом II		1595	2 144 330	2 140 410
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків		1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями		1610	-	-
товари, роботи, послуги	14	1615	964	2 867
розрахунками з бюджетом	14	1620	19 380	6 891
у тому числі з податку на прибуток		1621	19 380	6 891
розрахунками зі страхування		1625	-	-
розрахунками з оплати праці	14	1630	160	98
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	14	1635	21 208	29 116
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками		1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю		1650	-	-
Поточні забезпечення	14	1660	7 204	8 614
Доходи майбутніх періодів		1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків		1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	14	1690	174 272	605 972
Усього за розділом III		1695	223 188	653 558
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття		1700	-	-
Баланс		1900	2 944 328	3 437 765

¹Відстрочені аквізційні витрати, відображені у рядку 1060, включають довгострокову частину в розмірі 14 тис. грн і короткострокову частину в розмірі 309 000 тис. грн (2021: довгострокова частина в розмірі 536 тис. грн, та короткострокову частину в розмірі 164 575 тис. грн.). Частка перестраховика у страхових резервах, відображена у рядку 1180, на 31 грудня 2022 р. включає довгострокову частину в розмірі 71 052 тис. грн, і короткострокову частину в розмірі 428 947 тис. грн. (2021: довгострокова частина в розмірі 21 532 тис. грн, та короткострокову частину в розмірі 1 073 280 тис. грн.). Відповідно, станом на 31 грудня 2022 р. необоротні активи Компанії складають 766 205 тис. грн. (2021: 1 039 501 тис. грн.), а її оборотні активи складають 2 665 248 тис. грн. (2021: 1 898 515 тис. грн.).

Страхові резерви, відображені у рядку 1530, на 31 грудня 2022 р. включають довгострокову частину в розмірі 177 429 тис. грн, і короткострокову частину в розмірі 1 962 981 тис. грн. (2021: довгострокова частина в розмірі 1 099 680 тис. грн, та короткострокову частину в розмірі 1 044 650 тис. грн.). Відповідно, станом на 31 грудня 2022 р. довгострокові зобов'язання Компанії складають 177 429 тис. грн. (2021: 1 099 680 тис. грн.), а її поточні зобов'язання складають 2 616 539 тис. грн. (2021: 1 267 838 тис. грн.). Див. також Примітку 13, де розкрито інформація про подання відстрочених аквізційних витрат, страхових резервах та частки перестраховика в них.

Керівник

П. О. Нельга

Головний бухгалтер

О. С. Федотова

Підприємство: Приватне акціонерне товариство «Страхова компанія «УСГ» Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

Коды		
2022	12	31
30859524		

**Звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід)
за 2022 рік**

Форма № 2

Код по ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Примітка	Код	2022 рік	2021 рік
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)		2000	-	-
Чисті зароблені страхові премії	15	2010	1 919 204	1 494 200
Премії підписані, валова сума	15	2011	3 167 510	2 347 065
Премії, передані у перестраховування	15	2012	(886 694)	(731 428)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	15	2013	(325 019)	(125 439)
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	15	2014	(36 593)	4 002
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	16	2050	(146 148)	(94 377)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	17	2070	(596 813)	(653 961)
Валовий:				
прибуток		2090	1 176 243	745 862
збиток		2095	-	-
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань		2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	18	2110	(229 283)	(49 163)
Зміна інших страхових резервів, валова сума	18	2111	370 166	1 949 677
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	18	2112	(599 449)	(1 998 840)
Інші операційні доходи	19	2120	199 349	154 678
Адміністративні витрати	20	2130	(105 466)	(105 722)
Витрати на збут	21	2150	(1 132 453)	(682 535)
Інші операційні витрати	22	2180	(15 441)	(16 188)
Фінансовий результат від операційної діяльності:				
прибуток		2190	-	46 932
збиток		2195	(107 051)	-
Дохід від участі в капіталі		2200	-	-
Інші фінансові доходи	23	2220	274 317	82 706
Інші доходи	23	2240	13 049	4 301
Фінансові витрати	23	2250	-	-
Втрати від участі в капіталі	11	2255	-	(1 585)
Інші витрати	23	2270	-	(40 265)
Фінансовий результат до оподаткування:				
прибуток		2290	180 315	92 089
збиток		2295	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	24	2300	(95 304)	(70 884)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування		2305	-	-
Чистий фінансовий результат:				
прибуток		2350	85 011	21 205
збиток		2355	-	-

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття 1	Код 2	2022 рік 3	2021 рік 4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	85 011	21 205

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття 1	Код 2	2022 рік 3	2021 рік 4
Матеріальні витрати	2500	4 539	5 598
Витрати на оплату праці	2505	243 242	190 206
Відрахування на соціальні заходи	2510	45 858	35 296
Амортизація	2515	6 095	10 460
Інші операційні витрати	2520	1 696 587	1 311 223
Разом:	2550	1 996 321	1 552 783

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Найменування показника 1	Код 2	2022 рік 3	2021 рік 4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток, що припадає на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток, що припадає на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

П. О. Нельга

Головний бухгалтер

О. С. Федотова